

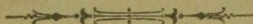

Duplum

Jmelikud Muinasjutud.

Korraldanud
Ed. L. Wöhrmann.

8 5320

Zartus

Hermann'i trükitaja trükit ja tuln.

1. Maa-alused ja Pita Hansu poeg Hans.

Kord oli mees tuisusel ööl jõulu ja uue-aasta vahel teelt efsinud; sügavatest lumehangedest läbi rännates wäsis tal jõud, et ta wiimaks õnne pidi tänamata, kui palju kadaka pöösa alt tuulewarju leidis. Sinna tahtis ta õõjets puhutama jääda, lootes teisel hommitul walges hõlpsamalt teed leida. Ta tõmbas koha siili kombel lerasse, määsis ennast sooja kasula sisse ja minns üürilese aja pärast magama.

Ei tea, kui kaua ta nõnda wiisi oli puhunud, kui ta lorruga tundis, et keegi teda hõlmast raputas. Unest wurgudes kostis talle wõõras hää lörwu;

„Külamees, ae! Tõuse üles, muidu matab tuisu lumehange sisse, nii et ja pärast enam wälja ei peasegi!“

Magaja tõstis püü kasula warjust ja hakkas uni-seid filmi lahti ajama. Eääl nägi ta pita sihwaka kasuga mehe oma ees seiswat, kellel noor männipuu, pool torda kõrgem kui mees ise, kapi asemel täes oli.

„Tule minuga kaasa,“ ütles männikapi-mees, „meil on metsas puude warjus tuluke üles tehtud, jääb on parem puhata, kui siin lagedal.“

Kiisugust lahket pattumist ei tohtinud mees ära põlata; ta tõusis jedamaid jalule ja hakkas wõõramehe jeltsis edasi tõttama. Tuisu wõllas tangeesti, nii et wõimalik ei olnud kolme sammuga laugusele midagi näha, aga kui wõõras mees oma männikapi üles tõstes wälja häälega hüüdis: „Tõhoo, tuisu-eit! anna teed!“ siis tõusis lai tänam tema ette, kuhu lumetübedemest ei

tulnud. Mõlemal pool nende kõrval ja selja taga mõllas tuisi pöörasel kombel, aga tee käijatel ei olnud temast midagi raskust. Nagu naine, nagu oletas mõlemalt poolt nägemata sein tuisu kiini pidanud, et ta nende peäle ei võinud tungida.

Tüki aja pärast jõudsid mehed metsa, kust tulevalgus juba kaugelt neile filmi paistis.

„Mis su nimi on?“ küsis männikepi-mees.

„Pika Hansu poeg Hans,“ vastas talumees.

Tule ääres istusid kolm meest, valgust lõuendist riided seljas, nagu lõige soojemal suve ajal. Sammu kolmkümmend eht rohtem nende ümber paistis üsna suuri vaatatajale filma: samblad olid tahedad ja haljad lehed ja taimetüved nende sees; sipelgad ja väikesed putukad liitusid murul. Siiski kuulis Pika-Hansu poeg kaugemal lagedal tuulehoo muhinat ja lume sibilat. Veel imelikum näis põlev tule, mis väga heledat valgust andis, aga mitte pisemat suitsu ei olnud.

„Mis sa arvad, Pika-Hansu poeg, et ole siin parem puhkamise ase võjeks, kui lagedal kadaka pöösja all?“

Hans pidi lugu tõeks tunnistama ja võõrast meest pealegi juhtumise eest tänama. Siis wistas ta oma kasuka seljast pani pää-aluseks ja heitis küljeli tule paistele.

Männikepi-mees võttis oma lähtri pöösja äärest ja palkus Hansule keele karastust; magus jook maitset väga ja tegi südame rõõmsaks. Männikepi-mees heitis ta pitkali maha, kuna ta oma seltsimeestega võõral keelal kõneles, millest meie Hans sõnakestigi ei mõistnud, sellepärast uinus ta natuke aja pärast magama.

Üles ärgates leidis ta enese ütsinda võõras paigas, kus ei metsa ega tuld ei olnud. Silmi hõõrudes ja võõrast juhtumist meele tuletades, arvas ta und näinud olevat, ometigi ei võinud ta ära mõista, kuidas tema siia võõrasse paika oli saanud. Kaugemalt kuul-

Dus wali müdin talle kõrvu, ja ta tundis maa pinda oma jalge all värisemat.

Hans kuulatas tüki aega, kust poolt müdin tuleb, mõttis siis nõuks müdina juhil edasi minna, lootes sel viisil inimeste seltsi saada. Teed läies jõudis ta talju loopa suhu, kust müdin välja kostis ja natuke tulekuma filma ulatas. Koopasse astudes leidis ta põhjatu suure sepikoja, kus hulk lõõtsasid ja alasid sees oli: iga alasi ümber seitse meest töös. Raljatamaid seppi ei võinud kuskil maailmas leida! Põlwekõrgustel mehikestel olid pääd suuremad kui nende kõhetumad lehad ja wäjarad nende käes, ligi tahemõrra nii suured, kui nende tõstjad. Nende raske raudnuiadega rabasid wäitfjed mehikeseid nii walufasti alasite pääle, et kõige tugevama lehaga mehed mõnnusamaid wõpufsid ei jõuals anda. Wäikestel seppadel ei nähtud rohkem lehatatteid kui nahkpõlled, mis teelast jaluni ulatasid; selja poolt lehad olid halasti, kuidas Jumal neid loonud.

Taga seina ääres istus Hansu tuttav männikepi-meest kõige paku otjas ja waatas teraselt wäikeste sellide tööd. Tema jalgade ees seisid kõrge viipkann, kust seest töömehed wahete wahel keelelastet mõtsid. Seppade peremehel ei olnud eilseid walgeid riideid enam seljas, waid must tahmane kuub ju suure pandlaga nahkwööniute ümber; aga kõrge männikepp oli tal käes, millega ta sellidele aegajalt märli andis, sest et siin inimese jõna müdina ja parina pärast ei võinud kuulda.

Kas leegi Hansu tähele pani, sellest ei saanud ta aru; meister ja sellid toimetasid kiiresti oma tööd edasi, wõõrast mehest hoolimata.

Paari tunni pärast anti wäikestele seppadele puhkamise mahti, kuna lõõtsad seisma jäeti ja raskest wäjarad käest pörandale wifati. Nüüd kus töömehed loopast välja läksid, tõusis peremees paku otjast ja hüüdis Hansu oma ligemale.

„Ma nägin küll sinu tulekut,“ ütles peremees, „aga kiire töö ei andnud mulle aega waremalt sinuga rääkida. Täna pead sa mulle mõõrsiks jääma, et minu elu ja majapidamist näha saada. Wiida siin nii lusa aega, kuni ma mustad riided seljast võtan.“

Seda öeldes tõmbas ta mõtme taskust ja tegi koopa tagaseinas ulse wallali, kuhu ta Hansu lästis astuda aega viitma.

Oh seda wara ja rikkust, mis nüüd Hansu filmadele efines! Ümberringi seisid igal pool kulla ja hõbeda rahnud wirnas, mis waatajale filma läikisid. Hans hakkas nalja pärast ühest wirnast kuldrahnust lugema ja oli parajalt miisfada ja seitsekümmend üles lugenud, kui peremees naerdes tagasi tuli ja hüüdis:

„Jäta lugemist, jee võtaks sul väga palju aega! Võta paremine paar halgu wirnast, mis ma sulle mälestuseks tahan kinkida.“

Ugamees mõib isegi arvata, et Hans niisugust tähtsust enesele tahte korda ei lasnud anda; ta sajis mõlemi käega kullarahnust kinni, aga ei jõudnud paigast liigutada, veel vähem üles tõsta. Kulla peremees naeris ja ütles:

„Sina lõhetu kirp ei jõua mu pisemat kingitust kaasa võtta, sellepärast pead sellega leppima, mis film sul jõuab näha.“

Nõnda üteldes wiis ta Hansu teise lambrisse, jälalt kolmandasse, neljandasse ja nõnda edasi kuni nad wiimaks seitsemenda koopa lambrini jõudsid, mis rohkesti kiriku juurune ja nõnda kui teised põrandast laeni kulla ja hõbedi wirnadega täidetud oli. Hans pani imets põhjatu suurt warandust nähes, millega lõit maailma kuningriigid oleks mõinud päriselt osta ja mis siin asjata maa all kaljukoobastes varjul seisis. Ta küsis peremehelt:

„Miks pärast kogute teie nii suurt warandust filmi kottu, kust üldgi hing kullast ja hõbedast lastu ei saa?“

Lähels see warandus inimeste kätte, siis lähetsid nad kõik rikkaks ja kellelgi ei oleks tarwis tööd teha ega waewa näha."

"Seep see on," kostis kulla peremees, "mispärast ma ei tohi warandust inimeste kätte anda; jäl lähels kõik maailm laiskuse hulla, kui kellegil ei oleks tarwis enam igapäewase leinapalutuse eest muutseda. Siinmine on jels loodud, et tema töö ja hoolega oma pääd peab toitma."

Hans ei tahtnud seda kogunisti uskuda ja waidles kõigest wäest kulla peremehe arwamise wasta. Wiimaks palus ta enesele seletada, mis tulu pärast siia kõik seda tulla ja hõbedat ühe ainutse mehe warandusels hallitama oli pandud ja kulla peremees siiski ikka weel wäsimata warandust pühkab pääle kaswatada, ehk temal üleliiga küllust juba laes olemat. Kulla peremees andis wastusels:

"Mina ei ole inimene, ehk mul küll inimese suju ja nägu on, waid üks neist kõrgemaist loomadest, kes Wanaisa seadust mööda ilmale ülemaks ja walitsejaks on loodud. Tema seaduse järel pean mina ja minu sellitised ühtepuhku maa all tulla ja hõbedat walmistama, kust iga aasta üks wäikene osa inimestele wälja antakse, nii palju kui neile asja ajamisels libedasti tarwis läheb. Siiski ei tohi keegi waewata seda annet kätte saada. Meie peame esitels kulla peenels tampima, neid iwatesi mulla, sawi ja liiva sõmeratega kollu segama, kust neid hiljemini õnne korral leitakse ja suure waewaga wälja otsitakse. Aga, sõber, meie peame jutu lõpetama, sest lõuna jõuab meil warsti kätte. Da sul lusi pikemalt minu warandust waadata, siis jää siia ja rõõmusta oma südant kulla hiilgeja, kuni ma siud tulew sõmalauale kutsuma."

Seda miisi rääkides lahkus tema Hansust.

Hans luusis nüüd jälle ütsinda ühest waranduse tarbist tristi, katjus siin ja seal mõnda peenemat kulla-

tülki wirnakest liigutada, mis tal aga sugugi võimalik ei olnud. Ta oli küll juba ennegi targema meeste juust kulla raskusest kuulnud, siiski ei võinud ta iial seda uskuda, mis ta nüüd enese katsumisel tunda sai.

Tülki aja pärast tuli kulla peremees tagasi, aga nõnda moonutud, et Hans teda esimesel filmapilgul ei tundnud. Tal olid hele punased tulelarmad siidi riided seljas, kuldtressidega ja kuldnarmastega ühtesti ehitatud; kämbla laiune kuldmöö jooksis niuete ümber ja ühte läikiv kuldkoon oli tal pääs, kus kallid kivid nagu tähed selgel talve ööl särasid. Endise männitepi asemel pidas ta pisukest peenest kullast tehtud lepikest läes, millel oljad ja oklad küljes olid, nõnda et lepik nagu suure männitepi laps wälja näitas.

Saanud kuningliku waranduse peremees kullatubade ukseid lukku pandnud ja wõtmed enese tasku pistnud, siis wõttis ta Hansu läest kinni, talutas ta sepipajast wälja teisi tuppa, kuhu neile lõunasööl oli walmistatud. Lauad ja istmed laudade ümber olid hõbedast; teiet tuba seisis ühte söögilaud, mõlemil pool lauda hõbe tool, Söögi ja joogi riistad, nagu kausid, waagnad, taldreksid, kannud ja peekrid olid kullast. Sai peremees oma wõõraga lauda istunud, siis lanti kate-teistkümmend rooga lauale; teendrid olid niijamajugused mehikesed, nagu sepadki, aga kõik puhtas walgeis riideis, ei mitte halasti nagu sepad. Wäga imelik oli Hansul nende kiirus ja osawus, ja eht neil küll nähtawalt tiibu ei olnud, siiski näitas nende terguis hüppamisel nõnda, nagu peaksid neil tiivad olema. Et nende pikkus laua lõrguseni ei ulatanud, pidid nad nagu tirkub igatord pörandalt laua pääle hüppama! Suured roogadega täidetud kausid ja waagnad läes wäljasid mehikesed endid nii hoida, et piiskagi üle serwa maha ei lāinud. Söögi wahel walsid pisukesed teendid mõdu ja kallist joodawat wiina kannudest peekritesse ja palusid sööjatele juua.

Peremees wõttis lahelt juttu ja seletas Hansule mõnda salalikku asja. Mõnda ütles tema, kui Hansuga kokkusaamisest tuisusel ööl jutt tuli:

„Jõuluaja Uue-aasta wahel luusim ma sagedasti maa pääl lustipärast ümber, et inimeste elamisest mõnda näha ja mõningaid neist tundma saada. Mis ma tänini neist näinud ja tundma õppinud, ei tohi ma mitte tiiduwääriliseks nimetada. Suurem hulk inimesi elab üksteisele riisus ja meelehaiguseks. Igamees kaebab enam eht vähem teise üle, keegi ei näe enese süüd ja wiga, waid armab ikka teistele süüts, mis ta ise endale laela weeretanud.“

Hans püüdis, nii palju kui ta jõudis, seda juttu waleks ajada, mis pääle lahle peremees talle rohkem keelelastet peekrisse lastis walada, kuni Hansu keel riimaks nii langes juus läks, et ta enam sõna ei wõinud wastu waielda, niisama wähe sest aru saada, mis kulla peremees rääkis.

Ulega mööda uinus ta tooli pääle magama, nõnda et midagi enam ei teadnud, mis temaga sündis. Uimase pää wäsimuses nägi ta imelikku kirjut und, kus nähtud kullarahnud ühtepuhku temal filma ees seisid. Unenäos tundis ta enese palju lugewama, ta wõttis paar kullarahnu selga ja kandis nad hõlpsasti ära. Wiimaks tippus tal jõud raske koorma all wäsimä; ta pidi maha istuma ja puhkama. Sääli kuulis ta naljakat häälitsemist, mis tema wäikese seppade lauluts orwas, ja oli nagu paistaks nende lõõtsade tulewalguks temale filma. Sugude alt luurides nägi ta halja metsa enese ümber ja õitsewa murupinna enese teha all: arwatud sepa lõõtsade tule ajemel paistis päikse-teral lahelt tema filma. Uue paelust praegedes läks tal tüli aega meele tuletades, mis temale wahelajal oli sündinud.

Uga kui pika pääle mälestused ärkasid, näis ometiigi praegune lugu nii imelik, et milgil wiisil loodud

torraga torku ei tahtnud minna. Hansul tuli meele, kuidas tema talwel paar päewa pärast Jõulu talisusel ööl teelt oli ekinud ja mis siis hiljemina sündinud. Tema oli öö wõõraste meeste seltsis tule ääres maganud, teisel päewal männikepi-mehel wõõrsil läinud, jälal lõunat söönud, rohkesti joonud — lühidalt: paar päewa üle pää ära raisanud. Aga nüüd oli sula suwi igal pool tema ümber; siin pidi üks sala nõiduse wägi kusegil warjul olema. Wlaast üles tõustes leidis ta wana tule aseme oma ligidal, mis päitese paistel ime-likult hiilgas. Tule aset terasemalt tähele pannes nägi tema, et arwatud tuhahunnil peenike hõbe-jahu ja järele jäänud tulid selged tulla tombud olid. Oh seda õnne! Kust torki wõtta, miska warandust koju landa? Häda loolitab mehe targaks Hans wõttis oma talwise kasuka seljast, pühkis hõbe-tuha torku, nii et põrmutest üle ei jäänud, pani ta siis ühes kuldtükkid riismetega kasuka sisse ja sidus siis kasuka hõlmad wööga kimpu, rõnda et midagi maha ei warisets.

Ehl küll loorem juur ei õlnud, siiski oli temal hästi raskust, nõnda et Hansul mehe wiisil landa sai, enne kui paraja paiga leidis, kuhu oma wana wõis warjule panna.

Sel wiisil oli Pika Hansu poeg Hans torraga kogemata õnne läbi rikkaks meheks saanud, kes enesele mõisa oleks osta wõinud. Iseenesega nõu pidades arwas ta wiimaks kõige paremaks wanast elupaigast lahkuda ja kauge-malt teist otsima minna, kus rahwas teda ei tundnud. Eääl ostis ta enesele ilusa päris-toha, millest hää tütt wael järele jäi, kosis naise ja elas õnnelikult rikka mehe wiisil elu otsani.

(Fr. A. Krongwald.)

2. Põgenew leiwapäts.

Rord laswafid ühes talus peretütar ja waenelaps ühes loos üles. Peretütar, leda ema väga hellitas, oli tige, laiſt ja ſõnatuulmata. Waſel-lapsel oli hää ſüda, ja täitis nobedasti mõõra-ema kasku. Siiski oli waſelapse põli väga wilets, ſeſt et temale õieti ſüüagi ei tahtud anda.

Rord lüpfetas perenaene leiba ja andis kõikidele pererahwa hulgaſt paistekalku mekkida. Waenelaps palus ta. Perenaene kaapis küna küljeſt natuke tainast, piatis ſelle weel haganate ſiſſe ja wiſtas uſſe taha, ſeldes :

„Mine ſohu !“

Waſelapse kõht on väga tühi. Ta läheb pätsiteſt wõtma, aga päts haſtab tema eſt jooksma. Waene laps jookseb järele. Teel tuleb temale pakſu wiſlaga lammaz waſtu rauab ſarwis. Lammaz lõõſutab ja ähib palawa käes ja palub waſtlaſt kõigeſt ſüdameſt :

„Hää laps, tule niida mind, mul on hirmus luum. Põol minu wiſlaſt wõta enefeſe waewa-palgats !“

Waenelaps niidab lamba ära, aga ei wõta wiſlu ſugugi, waid lõidab nad kottu ja annab nad ühes raudadega lambale tagaſi. Päts oli ſenitaua kui waenelaps lammast niitis, ſeiſnud, nüüd piſtab ta jälle punuma. Waenelaps jookseb talle järele. Teel tuleb lehm waſtu, lüpfik ſarwis ja palub :

„Ole lahte, tule lüpsa mind ära, minau udar on piima liig täis, ja mul on ſuur waew. Põol piimaſt, mis ſa ſaad, wõta enefeſe waewapalgats !“

Waenelaps teeb, mis lehm nõuab, aga ei wõta enefeſe ſugugi waewapalka, waid annab piima lehmale tagaſi.

Päts haſtab jälle jooksma ja waenelaps talle järele. Raewu ääres ſeiſab hobune, palub ennaſt joo-

ta; selle eest lubab ta wäpslast edasi sõidutada. Waenelaps täidab temagi tahmise, aga ei istu mitte hobusele selga.

Päts tormab edasi ja jääb ühe kurtliku ette seisma. Kurtliku kõrwal istub halli päaga wanaeit ja lausub lapsele:

„Kulla lapsuke, tule, lüta mu saun soojaks ja wihtle mind puhtaks, mul enesel ei ole enam jõudu jeda teha!“

Waenelaps wastab: „Wäga häameelega!“

Kui ahi lõetud, ütleb wanaeit: „Kisu nüüd mu riided seljast maha!“

Kuid waenelaps võtab tasahiljusega tal riided seljast, et wanainimene mitte haiget ei saaks. Kui wanaeit riidest lahti olnud, ütelnud ta wäpselapsele:

„Võta mind nüüd juustsid pidi linn ja tisu sauna!“

Waenelaps talutanud wanaeide sauna ja aidanud hellasti lamale. Saunas tähib wanaeit ennast kadakase wihaga lõhkuda ning külma weega pesta. Waenelaps teeb aga pehme wiha, wihtleb sellega wanaeite õrnasti ja peseb ta leige weega puhtaks.

Pärast wihtlemist wiib wanaene wäpselapse teise kambrisse, kus palju lastikesi riulitel seisid, mõned kullast ja hõbedast, teised puust.

„Wali neist enesele üks waewapalgaks!“ ütleb wanaeit.

Waenelaps võtab alandliku meelega kõige halwema.

„Nüüd mine koju,“ ütleb wanaeit, „lutsu lõit tuttawad ja sugulased kofu ja tee lastike lahti, küll siis näed, mis jääb sees seisab!“

Waenelaps läheb koju ja teeb, nagu lastud. Kest oli täis kulla ja kallid kiwa. Perenaene ajanud filmad suureks, kui jeda näinud. Ta tahtnud küll wäpselapsest ära riisuda, aga nägijaid pal-

ju ei julgenud. Korraga tulnud talle hää nõu meele ja ta ütelnud.

„Ahah, küll nüüd tean, mis teen.“

Teinetord lüpsetas perenaene jälle leibu, andis lõigile katsekattu mekkida, ta waeselapsele; ütles oma tütre osa wiskas uise taha. Peretütar läheb kattu uise tagast ära wõtma, kuid see pistab eest jooksuma. Peretütar ruttu järele. Suhtunud talle niisamasugune lugu nagu waeselapselegi. Sammas rauad sarwis, tulnud ähtides talle wastu palunud: „Kulla laps, niida mind mul on tuline kuum. Aga pool wisku anna mulle tagasi, pool wõta omale waewapalgaks!“

Peretütar niitnud lamba ära, kuid wõtnud wiskad kõige raudadega enesele. Siis tuleb tal lehma wasta, lüpsil sarwis ja palub ennast ära lüpsa, palub pool piima waewapalgaks. Peretütar lüpsnud lehma ära, aga wõtnud piima ühes lüpsiluga enesele, joonud mis jõudnud ja wisanud siis üle jäänud piima kõige lüpsiluga kraawi. Hobust ta ei joodagi, waid läheb temast uhkelt mööda. Wanaeidele, kes saunahurtstiku ees istus ja ennast palus wihelda ütles ta hääemataalt:

„Mis sa, wanamoor, ennast wihelda lased; kas sul nahaalune täia täis wõi?“

Ta ajab ahju palamaiks, kisub nagu rööwel wanaeide riided seljast, wõtab armuta tal karwust kinni ja weab ta lawale. Ruttu wõtab tüdruk siis kall-kulma wett, wihkleb sellega ja peksab wanaeide ihu kadalase wihaga, nõnda et see weriseks läheb. On wihklemine mööda, siis tasjib ta wanaeide lawalt maha ja paneb ta niisama riidesse.

Wanaeit wiib siis peretütre sinna kambrisse, kus waranduse laekad seisid ja täjib peretütart ühte laegast waewapalgaks walida, mis talle kõige enam meeldib.

„Ega mina ometi nii rumal taha olla, kui waenelaps, et nii halwa laeka walin kui tema,“ mõelnud peretütar uhkelt ja walinud enesele kõige ilusama laeka,

mis ämberringi üsna lullatud, jaranud ja hüilganud nagu päike. Sellega tõtanud ta suure rõõmuga koju, ega ole waeselapse pääle waadanudgi, sest et ta ennast nüüd palju rikkama arwanud olemat. Kui kõik sugulased ja tuttawad kofku kutsutud, hakanud peretütar laeka kaant päält ära tangutama. Natulese aja pärast karanud kaas ise päält ära, aga oodatud lulla ja kalliskimide asemel pahwatanud tuba tuld ja tõrwa täis. Sugulased peasenud suure waewaga eest ära, kuid emal ja tütrele jäänud mõlematel tõrwaplekid ja tule armid näo pääle kõigeks eluajaks.

(R. A. Hermann.)

3. Ilus minijas.

Kord elas üks nõukas talumees, kellel kolm poega oli.

Kaks wanemat poega olid tugewad ja terwed, kolmas oli nõdrake.

Wanemad wennad kutsusid teda loom-poisiks (ning ei sallinud teda filma oisaks).

Siia oli juba wanaaeline; pojad haldasid aegsasti selle pääle mõtlema, kuidas ütslord wara jaotamisega lugu jaaks olema. Wanem poeg tahtis loobutohta oma kätte, noorem ja kõige noorem poeg rääkisid ta seda moodi. Siis aga olid kõik kolm ühesugused armsad; kõige nooremat poega sallis ta iseäranis sellepärast, et see hää südamega ja õiglase poisiks oli. Kutsus nüüd wanamees ühel päewal pojad oma juurde ja ütles:

„Teie olete mulle ühewõrra armsad kõik. Et minu wara jaotamise juures lord tüli ei tuleks, sellepärast õiendagem see asi minu elupäiwil weel ära.“

„Koh muidugi!“ hüüdsid wanemad wennad, „meie ootame igapäew oma jagu.“

„Olgu siis nii!“ ütles isa. „Kinge kolmele aasta reisile päale, kes mulle aasta pärast lõige peenema färgi toob, see saab koha omale. Kas olete sellelega rahul?“

„Oleme küll!“ vastasid pojad.

Läksid nüüd teele.

Vanemad wennad läksid otse treed linna poole, noorem wend ei teadnud aga kuhu poole minna.

Läks wiimaks metsa luusima.

Rõndis tuttavat karjateed mööda edasi, itka kangeemale metsa. Tee läks itka kitsamaks ja kitsamaks, kuni wiimaks weel wäike jalgrada üle jäi. Seda jalgrada mööda läks noorem wend itka edasi ja ütles:

„Saan ometi näha, kuhu ma wiimaks wälja jõuan!“

Sai ta wiimaks wälja. Tuli suur maja — nagu mõni kirik — wastu. Rõrged puud ja pöösad kaswasid ümberringi; muidu aga kõit wait ja waga, nagu furnu-aia.

Noormees läks ja katsus ust. Uks oli lahti.

Läks sisse. Ei leidnud mitte üht hingelist majas. Muidu oli kõik forras, nagu oleks paari tunni eest maja alles faksu ja toapoisja täis olnud. Ühes wäikeses toas seisid söögid ja joogid laual, nagu pidu ajal. Nooremehel kõht oli ta jalutuse ajal tühjaks läinud ning ilma et ta kuu oleks järele mõelnud, astus lauda ja sõi ja sõi nagu pulmamees kuuagi. Oli ta kõhu täitnud, siis waatas ta jälle ümber; käis toast teise, kambri teise — aga neid oli nii palju et noormees kõiki lugeda ei jõudnud.

Kui ta nüüd nii uljast sisse ja teisest jälle wälja rändas, kuulis ta kuskil kambri forraga rutulist labinat.

„Uhaa!“ mõtles noormees, „wiimaks leiati ometi ühe hingelise, kes mulle selle maja üle otustuks wõib anda. Olgu mis on, ma lähen waatama!“

Wõttis lambri ulse lahti ja astus sisse.

Aga kui ta säääl ümber waatas, ehmatas ta nii ära, et jalad all wärisema hakkasid ja jumi ära lah-
watas: Murgas juure tooli pääl seisis suur wastma-
du, kes otsekohe pää ülesse tõstis ja terawasti sisse-
astujat silmitses.

Ehmatanud noormees tahtis kohe ulsest jälle wälja
minna, aga madu hakkas rääkima ja ütles:

„Ära larda, noormees! Sää aga seisma, ega
ma sulle midagi ei tee!“

Noormees wärises kui haawaleht, aga kuulis
omeli mao sõna ja jäi tuppa.

Madu küsis nüüd:

„Kuidas sa siia said ja mis sa otsid?“

Noormees rääkis oma reisiloo ja asja ära; madu
nähti seda tähele pannes päält kuulawat.

„Kõige peenema ja ilusama sargi tahan ma sulle
anda, kui sa mind aasta aega teenid. Sul on sõõl ja
jook prii ja töö loguni terge: pead mind iga päew
paljalt korra pesema ja siis jälle siia tooli pääle ma-
gama panema.“

Noormees mõtles ta asjalugu järele, ja et madu
nii lahkesti temaga rääkis, sellepärast ütles ta:

„Üts lõiv, kus ma olen, kui ma aga hää sargi
lätte saan. Jään küll siia!“

Noh, poisil oli nüüd hää elu. Sõi ja jõi, mis
süda lutsus; pesi iga päew wastmao ära ja pani tooli
pääle. Ning madu oli wiimaks tema meelest niisama
armas, nagu isaloduse koera lutsikas ehk hobuse wares.

Selwiisil jõudis wiimaks aasta mööda.

Noormees astus mao juurde ja ütles:

„Lase mind teenistusest lahti! Nasta on mööda
ja ma pean jälle isa juurde tagasi minema!“

„Mine siis pääle! Wõta siit käsilambriist seinä-
tapist ta oma pall, peenike sarg, kaasa!“ wastas madu.

Noormees tänas lahle wastuwõtmise eest, jättis maoga jumalaga, wõttis seinalapist särki ja läks teele.

Rõju tulles leidis ta juba wennad ees. Igal ühel särk kaotas. Aga kui tema oma särki põuest wälja tõi, siis koflusid teised ära, sest nii ilusad ja peenikest särki ei olnud keegi enne näinud.

Isa ütles:

"Nooremal pojalt on kõige ilusam särk, küllap tema siis ka itka mu pärijaks jääb."

"Ei, ei!" karjusid wanemad poisjad, "see ei lähe torda! Anna meile uus katse-küll!"

"Hää küll," ütles isa, "üks aasta on teil jälle aega; kes mulle aasta eest kõige parema leiwa koju toob, see saab mu pärijaks. Kas olete sellega rahul?"

"Oleme küll!" wastasid poisjad.

Läksid nüüd jälle teele.

Wanemad wennad läksid linna poole; noorem wend loulis jälle metsa poole. Leidis jälle endise tee kätte ja sammus edasi. Astus majasse ja tõttas mao lambrisse.

Nüüd oli madu aga hõbedane; ilusam ja suurem kui enne.

Noormees teretas ja rääkis oma reisiloo ja asja jälle ära.

Ka kõige parema leiwa pead sa saama, kui sa mind aasta aega teenid. Töö on kerge: pead mind paljalt laks torda iga päew pesema ja siis siia tooli pääle magama panema."

Noormees arwas jälle:

"Ükskõik, kus ma olen, wõi keda ma teenin, kui ma aga kõige parema leiwa kodu wiin! Jään küll siia!"

Oli nüüd mehel jälle hää põlw. Eoõt ja joot hää ja töö kerge.

Jällegi aasta mööda.

Noormees astus mao juurde ja ütles:

"Lase mind nüüd oma teenistusest lahti. Alasta on mööda, ning ma pean isa juurde koju tagasi minema."

„Mine siis pääle!“ „Oled mind hästi teeninud: võta ka oma palt jäält täiskambrist seinakapist kaasa. Ega paremat leiba kusgil maailmas enam saada ei ole.“

Noormees tänas madu lahke vastuvõtmise eest, jättis jumalaga, võttis seinakapist leiva ja läks teele.

Koju tules leidis isa jälle, et noorema poja leib kõige parem oli ning ütles:

„Bist noorem poeg meie lauba järele ju ikka mu pärijaks jääb!“

„Ei, see ei ole võimalik!“ ütlesid wanemad vennad. „Anna meile veel kolmas latse ning see olgu viimane! Kes siis võidab see jääb ilma sõna lausumata teiste perekoheteks.“

„Olgu pääle!“ ütles isa. „Kes teist mulle aasta pärast kõige ilusama minija kodu toob, selle pärast on lõit mu vara ja koht. Kas olete sellega rahul?“

„Meiegi pärast!“ vastasid wanemad vennad, ning noorem pidi sellega rahul olema.

„Kes ilus neiu niisugasti lollu ometi peaks omale meheks himustama!“ mõtlesid wanemad vennad.

Läksid nüüd jälle teele.

Wanemad vennad võtsid teed linna poole, noorem aga metsa poole.

Õndis jällegi maa majasse. Tegigi ukse lahti ja nägi et maa nüüd kuldne oli. Teretas ja rääkis oma uue katsetüüsi ära armas ise, et sellega mennad teda ikka saavad ära võitma.

„Ka selle soovimäidan ma ära, kui sa mind aasta aega teenida tahad. Tead isegi: lõõ pole raske ja ülespidamine on hää. Sa pead mind paljalt kolm korda päevas pesema ja siis siia tooli pääle magama panema.“

„Jään häameellega siia!“ vastas noormees ja alustas teenistust. Mõttles ise küll jagedasti: „Ei tea, kas kuldmaad seda soovimäidan ära täita võima!“

Kui nüüd jälle aasta mööda oli, astus noormees maa juurde, palus luba kodu minna ja päris ka palka.

„Jah, võid küll minna! Saad ka oma palga ilusasti kätte. Aga nüüd pane tähele, mis sul teha tuleb! Esite mine tööli ja lüta sääli suu abi nii kuumaks, et ta just punane on. Siis tule tagasi ja võta mind süle, nii tööli ja viska ahju. Üks tee aga ruttu eest kinni, et ma välja ei saa. Hoia end aga, et sa mind ahjust välja ei lase, kui ma siin palun ja ähwardan! Teed sa seda, siis on sinu elupäevad loetud.“

Noormees täitis karva päält mao õpetust. Kui ta aga ahju ukse kinni pani, hakkas madu ahjus latsumama ja puhuma, paukuma ja vilistama, mis hirmus. Küll palus ja ähwardas teine noortmest, aga see ei teinud ahju usti mitte lahti. — Nõnda mõlaski siis madu hull aega; jäi aga viimaks päris wait. Noormees ootas veel mõne tunni ja tegi siis ahju ukse lahti.

Ahi tühi; mitte tuhapõrnu ega sõetübet jees.

„See on imelik lugu!“ mõtles noormees ning hakkas siis jälle tubasid läbi otsima, kas ehk kusgil mõnda uut tunni märki maast ei võiks leida.

Otsis ja otsis, aga ei leidnud midagi.

Läks veel väikesesse kambri, mis pool pime oli; atnaruundud olid koguni ära päevatanud. Näeb, nurgas ilusa siiditelli rippuvat; läheb ja vaatab teli tahha: nurgas ilus siidi kang ning kangist astub ime ilus neiu nooremehale vastu ja ütleb:

„Tuhad tänu sulle noormees, et sa mind nii truult teenisid! Ma olen mitu kummend ja kummend aastat — maots nõiutust — siin üksi igawat elu elanud. See mõis, kus meie praegu oleme, on minu isa päralt. Vihane nõid, kelle poega ma peiuts vastu ei võtnud, nõidus mind siia maots. Ühe aasta olin ma ilka waskmadu, teise aasta hõbemadu ja kolmanda aasta kuldmadu. Nüüd siis pidin ma ära peastetud saama, kui mind keegi noormees kolm aastat teeninud ja kui ma su meele järele olen, siis võta ja vii mind oma isale minijaks!“

Kes oli nüüd rõõmsam, kui meie noorem wend!
 Astusid majast õue. Siin tõit ümber muudetud:
 Puud ja pöösad kadunud. Alus lilleaet akna all, jile-
 dad põllud eemal ja tore tõld hobustega ukse ees.

Jatustid tõlda ja lõitsid nooremehe isa-todu.

Isa ja wennad ei jõudnud küllalt seda ilu imestleda.

Wenna-naised olid aga noore minija kõrwal, nagu
 kuu päitese kõrwal.

„Sina oled mu pärija, noorem poeg!“ ütles isa
 ja wennad ei tohtinud nüüd ta enam tehtud laupa
 murda.

Nooremeez aga ütles:

„Ei mul ole nüüd enam seda pärandust tarwis.
 Jäägu tõit wanematele wendadele. Noorel minijal on
 juurem wara ja rikkus, kui mitmel mõisa-herral toltu.“

Tehi nüüd kolmetordjed pulmad. Noorem wend
 tõi meest kodusi isale ja wendadele weel hulga raha ja
 wara kingitusets ning läis siis ära nooriku-todu elama

Alusamat minijat ei olnud aga keegi enne näinud

(J. Kunder.)

4. Kabeli-herra.

Kord elas lufagil üks väga kuri ja tige herra,
 kes wallarahwast ilma armuta piinas ja waewas. Repp
 ja piits wingusid kubjaste ja opmani käes hommikust
 õhtuni ja õhtust hommikuni.

Kõige wiletsam elu aga oli mõisa kutsaril. Kui
 herra kodunt ära oli mõisid teised itka weidi lahlemast
 hingata, kuna kutsaril waesel siis alles piina päewad
 algasid.

Wiimats juhtus, mis itka farnaste herradega juh-
 tub, et ta ära kuri. Enne surma oli ta üsna kiriku
 lähedale wäitese kabeli lastanud ehitada; siuna kabelisse

laskis ta ennaft mätta, lootes, et wanapagan teda säält mitte lätte ei saa. Aga juba öösel kuuleb kutsar walju sõidu müdinat. Ta armab, et wõõrad laskjad mõisa sõidawad ja joolseb talli juurde hobuseid wastu wõtma.

Kuidas ehmatab ta aga, kui näeb, et toredal tõllal tahetja süsimusta tätku tubatnelja tõlla ees sõidawad ja tätkudel enestel suust ja ninasöörmist tule rada wälja joolseb. Ja kes puki pääl istub ei ole keegi muu, kui endine mõisa-herra, kuna wanapagan ise seliti tõllas seisab ja ajawiiteks piitsaga oma kutsarile tublisti tagast järü annab.

Mõisa trepi ette jääwad hobused seisma; wanapagan kargab tõllast ja surnud herra puki päält maha. Üksed lähewad nende ees iseenesest lahti, mõlemad astuwad sisse ja läiwad siis walju kolinaga ja mürinaga ühest toast teise. Kui wiimaks kull laulab, joolsewad mõlemad lärmesti õue, herra üles pukti ja wanapagan tõlda. Hobused panewad nagu tuul minema, järwiline aga hakkab piitsaga jälle tublisti herra nahka partima. Kutsar waatas seda lõit tõrwalt päält ilma et lähemale oleks minna usaldanud.

Teisel ja igal järgmisel õhtul ja öösel jälle jecsama pall. Kutsar oli egiotfa wäga rõõmus, et herrale nüüd tema tegusid lätte makseti. Wita pääle läts temalgi asi liialt. Seni kaua, kui wanapagan ja herra mõisas öösel kolistasid ja mürasid, ei saanud kutsar filmagi tiinni.

Kui lugu ei paranenud, läts kutsar targa juurde nõuu küsima. Tark kostis, et wanapagana ja surnud herra kodukäimise laotamisel muud ei ole tarwis, kui iga tabeli atnale rist ette teha ja selle pääle aten kinni müürida. Küll siis mõisa rahwas öösistest wõõrastest lahti peasewat.

Wäheajal oli proua suures ahastuses lõit teinud, et kodukäijaid enesest eemale hoida, aga asjata. Üksi ei teadnud nõuu. Proua pallus wiimaks sellele tündri

kulda, kes abi saadaks. Kutsjar, kes targa käest õpetust toonud, arwas herral piinast juba küll olewat; ta läks proua juurde ja lubas kodukäijaid laotada, kui see temale lubatud hinna maksab. Proua töötas maksta. Selle pääle õpetas kutsjar, mis proua pidi teha lastma.

Kabeli aknad müüriti kinni ja jäidgi kinni.

Kui kutsjar selle pääle proua käest maksu läks nõudma, lastis kaval proua teda oodata, sest ta ei wõinwat mitte julge olla, et herra wanapaganaga uuesti teda õõsel kiusama ei tulewat. Kutsjar ootas mõne nädala, aga seefama wastus. Kolmandal korral ta paremat palka ühtegi. Nüüd sai kutsjar selgesti aru, et temale sugugi palka ei tahetud maksta. Veel lord läks ta proua juurde ja ähwardas herrat uuesti koju saata, kui proua töötust ei täida. Aga lõik ilma asjata.

Kutsjar ei mõistnud nalja. Ilma ajawiitmata sammus ta kabeli juurde, raius akna lohta augu sisse ja lõi risti eest ära. Selle pääle läks ta koju, nagu ei olets midagi sündinud. Kodu ootas ta igatsusega õhtut. Õhtu tuli ja temaga ühes ka wanad wõõrad: kahetse hobuse tõld sõitis müriinal õue, herra pukis, wanapoiss tõllas. Kute lauluni kolistasid ja müristasid nad jälle mõisas.

Teisel hommitul oli proual esimene asi kutsjarit mõisa kutsuda ja paluda, et ta kodukäijad jälle kinni paneks. Kutsjar nõudis lubatud palka. Sedamaid lastis proua kutsjarile tündri kulda wälja maksta. Kutsjar wõttis selle eest müürsepa laasa, näitas temale kabeli akna augud kätte, lastis enne risti ette panna ja siis augu kinni müürida. Sest saadik ei tulnud wanapagan ja herra enam mõisa wõõrfile.

M. J. Eisen.

5. Rafutat õmblemas.

Rord küsis rebane hundilt:

„Kuule, waderikene, kuhu ja naha paned, kui lamba ära sööd?“

„Itka naha ka ära söön,“ ütleb hunt wasta.

„Waata rumalust, wõi sööd ära! Sina liha söö ära, aga nahad too mulle, ma julle talwets teen neist hää sooja kasuka.“

Noh, hää küll, hunt kui saab lamba, itka wiib naha rebasele, aga rebane naha — ära söi.

Küsis nüüd hunt rebaselt:

„Wader ae! kas mu kasukas pea ka walmis saab?“

„Ei weel nahad alles hapatuses.“

Ootas hunt, ootas, küsis jälle:

Kuula waderikene, mis mu kasukas, kas weel walmis ei ole?“

„Ei weel, aga pea saab, ma wõtsin nahad ju hapatuselt wälja.“

Küsis nüüd hunt kolmandat korda:

„Di waderikene, kas itka kasukas weel walmis ei ole?“

„Walmis, walmis, aga waja meile weel weernahku, ümber ääre õmmelda — siis saab tore kasukas!“

„Aga kust me niisuguseid saame?“

„Olgu see minu mure,“ ütleb rebane. „Waata, papil on hiiru-ruun nurme pääl lõies, lihaw loom, jellel wõta ja tael maha; ruuna nahast saame häid weernahku.“

„Kuis ma ta tätte saan?“

„Küll saad ma õpetan.“

Wiis rebane nüüd hundi popi nurme pääle, pani lõie hundile taela, teise otja sidus hobuse lõie talge; ise hakkas hobust hurjutama. Hobune lohtub, aga oiseteed tuhatnelja popi õue pääle.

Rebane jälle karjub :

„Papp, ae papp! Hunt õue pääl!“ Hunt õue pääl!

Rui tuli papp mõttis hundi, lōi, lōi mahagi.

Nii ei saanud hunt oma kasufale weernahka, aga hundist sai papi kasufale.

(D. Kallas.)

6. Ema kahe pojaga.

Kord elas üks ema kahe pojaga suures maeuses. Wiimats tulnud aga nii suur puudus majasse, et enam midagi põle olnud pääle hakkata. Ema saatnud wanema poja külasse leiba otsima. Wanem poeg läinud terd mööda, ise aga õhlanud tühja kõhtu kannatades.

Korraga näeb: Hall wanamees tuleb wasta, jääb otse kõhe tema ette seisma ja küsib:

„Pojuke, miks sa nii kurb oled?“

„Miks ei pea ma kurb olema!“ wastas wanem wend. „Kats päewa sest jaadil ju mööda kui wiimast torda jumalawilja maitsefin!“

Hall wanamees trööstima:

„Ara karda, pojukene! Mis sa soowib, ma tahan ju soowi täita!“

Wanema wenna kõht tühi, ta mõtleb ainult leiwa pääle ja palub leiba.

Hall wanamees annab wanemale wennale hulga leiba. Kõsib edespidiigi häda ajal saama tulla. Wanem wend tänab lahket andjat ja ruttab koju emale ja wennalegi leiba wiima.

Warsti aga lõpeb halli wanamehe antud leib otja.

Küüb läheb noorem wend leiba otsima. Läheb lootes, et hall wanamees temale ka wastu tuleb. Ise

aga mõtleb: „Küll ma kavalam olen, kui wanem wend, palun endale palju rohkem.

Ets hall wanamees tulegi wasta. Noorem wend teeb kurwa näo. Hall wanamees küsima, miks noormees nii lurb.

„Meil kodus juur leiwa puudus!“ wastab noorem wend. „Ema ja wanem wend päris näljas!“

„Tule minu elumajasse, waata ehk wõin teid aidata,“ ütleb hallmees.

Noorem wend mõtlema: „Mis elumaja niisugusel ka peaks olema! Ma ei näe siin ligidal mingisugust elumaja.

Hall wanamees astub metsa poole, noorem wend järel. Metsas koputab hall wanamees ühe puu külge ja korraga tuleb puu tüwest üks nähtawale. Hall wanamees astub sisse, käsib nooremat wenda enese järel tulla. Noorem wend näeb: puu sees suur tuba.

Hall wanamees annab nooremale wennale kaks wast pulla. Ütleb ise:

„Kõlista neid üksteise wasta, siis saad wilja nii palju kui iganes tarwis. Aga ainult oma jaoks wõid saadud wilja pruutida, kuid hoia selle eest, et ja raha eest wilja kellelegile müüma ei hakka!“

Noorem wend läheb rõõmuga koju. Teel tuleb tal aga tahtmine katsuda, kas halli wanamehe jutt ka tõsi ja tõlistab pulle wastastikku. Ja waata: tott wilja ongi juba noorema wenna jalge ees maas. Ta wõtab koti selga ja wiib koju.

Kodus näitab wastpulle emale ja wanemale wennale. Ema ja wend rõõmsad, et nüüd näljapäewad lõppenud.

Mis nüüd wiga elada. Veiba küll ei tarwis tööd teha enam sugugi. Üks wiga ometigi: riided kuluwad seljast ära. Kuidas nusi riideid saada, sest raha puudub?

Ema ja noorem wend tahawad wilja müüa, aga wanem ei luba. Ütleb, et hall wanamees jeda

leelanud on. Ei tohi wanamehe leelu vastu teha. Aga ei noorem wend aga ema hooli sellest, waid müüwad muißt wilja ometi ära.

Aga oh jeda õnnetust — wastpulgad korraga kadunud! Saadud wili moondub samblaks, kas hammusta jeda wõi söö sammalt. Wanem wend pahandab tääl emaga ja wennaga, aga mis see enam aitab pulgad jääwad itka kadunuf?

Ja warsti nälg jälle majas.

Kurwa meelega läheb wanem wend kodust wälja leiba otsima ehk tööd saama, kuna noorem wend laisuse pärast kodu jääb ja ei wiitji enam kuhugi minna. Häa elu on ta laisaks teinud

Ets teel tule wanemale wennale jällegi hall wanamees vastu ja jällegi küsib, mis tal wiga. Wanem wend taebab häda. Hall mees lutsub ta enese juurde ja annab talle tats hõbepulka, öeldes:

„Kui neid pulke tõlistad, saad kõike, mis iganes soowid!“

Rõõmuga läheb wanem wend koju. Mis nüüd wiga elada! Saab kõike, mis jeda iganes soowib. Läheb enesele toredad majad ehitada ja kallid asjad tuna. Runingasgi läib teda waatamas ja tõstab ta suure au fisse.

Nooremal wennal aga wanema wenna õnne pärast tade meel ja arwab, et temal ka niisugused pulgad peaksid olema. Ja ta läheb halli wanameest otsima. Sje oigab ja ähib kõige tee, et hallmees tema häda laulma peaks.

Warsti hall wanamees ta platsis.

„Mis sul wiga, et nii nutad?“ küsib ta.

Noorem wend wastab:

„Wanem wend on turinga poolt suure auu fisse tõstetud, kuid ma tahaksin ta asemel olla. Anna mulle nõu, kuidas tema asemele saaksin!“

Hallimees võtab taskust lats musta pulka, annab noorema wenna lätte ja ütleb :

„Kõlista neid pulke, siis saad jeda palka, mida sa wäärt oled!“

Noorem wend läheb rõõmuga koju. Mäitab emale pulke ja hõistab ise, et nüüd warsti kuulsaks saab.

Kõlistab pulke. Tahab näha, mis nüüd sünnib.

Korraga tõuseb suur lohin. Taewast sadab paksu tõrwa ja pigi emale ja nooremale pojale selga. Kõik pesewad mõlemad endid, aga ei saa enam tõrwest lahti.

Tõrw jääb furmani neile külge.

Wanema wenna käsi läib aga wäga hästi. Ja ta elab praegu weel, kui ta wahe pääl mitte ära ei ole surnud.

(M. J. Eisen)

7. Widewit ja Kuu.

Wanataadil oli kolm nobedat teenrit : lats noort, ilusat ja wiisakat neidu nimelt Widewit ja Hamaril ja sale ning file noormees Kuit. Need teenisid Wanataadi ja talitajad majatalitust.

Kord tuleb Widewit õhtul kahe härjaga põllult kündmast ja wiib härjad jõe jooma. Päike on praegu looja läinud ja kumer Kuu tema ajemele taewa serwa tõusnud maad walgustama. Kuu hõbedased jooned mängiwad imeilusalt wee pinnal, ja hõbepeeglis kujutab ennast ümberlaudne loodus. Widewiku südant tõmbab nagu sala, nägenata wägi jõe poole. Ta astub wete ääre ja säält paistab talle ta kuju nii armsalt, õrnalt ja hellalt tagasi, et ta jeda küllalt ei wõi waadata aga imestada. Ta unustab härjad ära, kes ammu juba jännu kustutanud, ja waatab üksi filmi oma hõbedast kuju. Kuu aga, kelle säravad jooned imelist uinu kuju

wee pinnal maalivad, näeb Widewikku, ja sedamaid süttib kange armastuse tuli ta südamesse loitma. Ta heidab end salamahti taewast wete põhja, kus ta nüüd taunile tujule suud annab. Ja kui neiu sügawas mõttes ennast wee ääre kummardab ja oma jänu jõe weega kustutab, siis puutuvad ta huuled Kuu huultega kottu.

Widewikule jõe põhjast salafõnadega oma armastust avaldades ja tema muistadesse filmadesse waadates, unustab Kuu kõik oma tööd ja talitused ära. Walgus kaob ja pilkane pimedus astub ajemele. Aga ei seda aimanud Kuu ega Widewik. Nende filmad näewad üksnes armu ilu ja elu; muile on nad otsegu pimedad. Küll hüüab ööpik waljuasti lepitust:

Õö pikk õö pikk!

Laiß tüdruk, laiß tüdruk.

Õö pikk, õö pikk

Kiri-küüt, waale, waale,

Too piits, too piits

Tsäh, tsäh, tsäh!"

Aga Widewik ei kuule ega näe midagi. Halliwatti tuleb ja murrab Widewiku teise härja ära, kes omapääd metsa läinud ja teda nüüd keegi ei leidnud.

Kui warane Koit hommikul magamast üles tõuseb, ärkab Widewik wiimaks oma armu-õnnest. Hundi kurja tegu nähes hakkab ta ärdasti kaebama ja kurtma. Tema ahastus tungib üles Wanaija kõrwu, kes warsti maha tuleb kurjategu karistama. Hundi üle mõistab ta nõnda kohut, et hunt sest saadik oma õeluse pärast alati inimeste tagakiusamist peab kartma ja alati tema elu kallale kiputama. Widewikule aga ütleb ta:

"Et Kuu sind oma ilu imetlema meelitanud ja sulle kosja tulnud, annan ma sulle su süü andeks. Kui sa teda niisama südamest armastad, siis ei taha ma teid keelda, waid jäädwalt kottu kihlata. Selle eest nõuan ma siiski sinult, Widewik, et sa wirgasti selle

päale vaatad, Kas Kuu õigel ajal oma teele lähed maailma valgustama ja teistkorda enam pikkane pimedus maad ei kata, kus kurjadel hää teha, mida tahavad. Walitsege õõ üle ja pidage muret selle eest, et tema hõlmas õnnis raha wiibits!"

M. K. Eisen.

S. Kas Kõwer kodu?

Age äilese palamus ähwardas äilese wihma; kiiresti püüdis sellepärast heinamaal noor talumees loogu koku wõtta, et tuiwad heinad weel enne wihma warjule jaaksid. Kui ta kiire töö lõpetusel koju hakkas minema, tõusis lõuna poolt juba must pilw üles ja tuli ruttu ligemale. Noormees kiirustas sammusid, et enne wihma weel koju jõuaks. Metja ääres nägi ta wõõra mehe, kes pääd kannu wastu toetades magama oli jäänud nii et müristaminegi teda ei äratanud.

"See mehele wõiks täna rohkem leha-lastet saada, kui tal meele järele, kui teda unest äratamata jätafsin," mõtles talumees ja astus lähemale.

"Kuule, wenuile!" hüüdis ta ja wõttis karga raputades maas magaja õlast finni. "Kui sul ani-nahka kujukat seljas ei ole, siis karga üles ja otfi wihma warju; raske äilese wihm on praegu tulemas!"

Wõõras mees kargas ehmatades jalule ja ütles:

"Tänu, tuhat tänu sulle, külamees, lahke äratamise eest!"

Siis kotas ta ruttu taskud läbi, nagu tahaks rahakopikaid otfsida, mis tänupalgaks wõiks palkuda. Aga kui ta tühjadeist taskudest midagi ei leidnud, pööris ta filmad poolhäbelikult talumehe poole ja ütles:

"Onnetusels ei ole mul midagi tasku juhtunud, mis sulle palgaks wõiksin palkuda, aga siiski ei pra sinu

pall tasumata jääma. Mul on tuline kiire taga, kui
 ähwardama pilwe eest tahan pallu peaseada; pane selle-
 pärast tähele ja pea meele, mis ma sulle lühidalt
 kuulutan. Kahe aasta pärast võetakse sind väeteenis-
 tusesse, kus sa hobuse wäe rügemendis aset leiad. Täti
 aega saad sa wäega paigast teise läima, kuni teie wi-
 mals põhja pool Soomemaale korderi asute. Ühel päe-
 wal läheb sul süda kodumaale igatsedes raskets, kui
 parajalt su fird on hobuste karja minna. Natuke maad
 sinu seisukohalt eemal puutub laial murulisel legendikul
 kõweraks kaswanud last sulle filma. Astu kasele lähe-
 male, koputa kolm korda tüme külge ja küsi: Kas
 Kõwer kodu? Siis pead sa tänase häateo eest palka
 saama. Ja nüüd: jumalaga!" Seda üteldes tõttas
 ta minema ja oli üürilese ajaga talumehe filmist kadu-
 nud, kes minejat tagant waadates naerulikult pääd wan-
 gutas ja siis kiiresti koju poole sammus. Aga kui ta
 wihma hõlkatusel koju jõudis, olid wõõras mees ja tema
 ettekuulutused juba unustusse jäänud.

Ometigi juhtus hiljemini asi, mis läbi ettekuulu-
 tuse esimene tüll tõelis läks: Noor talumees wõeti
 kahe aasta pärast soldatiks ja sai hobusewäe teenistusse
 junnitud. Arwata oleks wõinud, et see kogemata lugu
 wõõra mehega kokku saamisest talle nüüd meele tuletab,
 aga siiski ei olnud nõnda, waid nimetud päew näis
 tema meelest ja mälestustest hoopis kustunud olevat.
 Tema oli juba tüll aega väeteenistuses rügemendiga
 kohast teise täinud ja wiimaks, kui rohkem neli aastat
 kroonu leiba oli jõõnud, põhjapoolse Soomemaale kor-
 teri saanud. Sääal wõõral maal, kodunt ja armsaist
 omastest kaugel, läks süda temal sagedasti nutraks,
 igatsimine ajas pisaraid filmi, kui ta teiste nägemata
 üksi mõtteid haudus.

Ühel päewal tuli temal fird hobuste karja minna.
 Kui ta jälle ükspäini nutral meelel laial lagedal istus
 ja igatsusi kodu poole laskis, juhtusid tal filmad koge-

mata kõweraks kaswanud kase pääle, mis temast kaugel ei seisnud. Imelikult läks korraga jüda temal ilutsema, lapse ja noore põlwe päewad tõusid mälestuses elawaks, ta praegune loht näis talle tuttav olewat, ehk ta küll selgemat otsust ei wõinud anda, kas unenäos ehk ärk-wel tutvus oli tõusnud. Kõnega otsustisist hõõrudes, kui tahaks mälestust äratada, tuleb äkitselt wõõra mehega kottu juhtumine nii selgesti talle meele, nagu päikese tera paljust pilwest. Loogumõtmine, wihma ahwardusel älestõusew äikese pilw, wõõras magaja metsa ääres ja tema tähtsam ettekuulutamise on, nagu oleksid wast eile sünninud, tema silma ees. Kui ta nüüd lendes loit tänini juhtunud elutäigi muutused mõttes läbi läib, leiab ta, et ettekuulutus tõsine olnud. Mis kahju mulle kotsumisest wõib tulla, kui kase juurde lähen ja tüwi külge koputan mõtles mees? Eritaks ei tea siin keegi, mielpärast ma tembutan, ja teists ei ole inimeste filmi nägema, kes mind hiljemini halbi töö pärast wõiksid naerda.

Nõnda mõeldes läheb ta kasele ligemale waatab küll aega igalt poolt ümberringi, kas midagi wõõrast ehk isäralikku puu küljes nähtawale tõuseb, — siis wõtab ta korraga südame rinda ja koputab tasahiljuste si kolm korda tüwe külge, kuna teel pool tõrudes küsib:

„Kas Kõwer kodu?“

Ei tulnud küsimise pääle mingit wastust. Sõja-mees tunneb julgust omas südames kaswawat, ta koputab teist korda kõwemini, et tüwi wastu lölab ja hääb walju häälega:

„Kas Kõwer kodu?“

Kases tõuseb kohin ja äkitselt seisab wõõras mees tema ees nagu õhust sünninud.

„Noh, minu sõber!“ ütleb ta lahtel sõnal, wäga hää et ja minu tõotust meele tuletasid. Ma arwasin jind hoopis unustanud olewat, mis ma sulle ätsford räätsin ja mul oleks wäga kahju olnud, kui mul selle-

läbi võimataks oleks saanud sulle mõlga kätte tasuda. Bapsed ae! häädis ta kasesse. Kes teist võib kõige rutem olla?"

"Mina" kostis üks hää, "mõin niisama kiire olla kui lind lendab."

"Wäga hää!" ütles Rõmer. "Aga kes võib veel kiirem olla?"

Teine hää vastas:

"Ma mõin tuulega võidu jooksta!"

"Saame näha, ehk võib mõni teine veel kiirem olla," ütles wanamees ja küsis siis kolmat lorda. Sääst kostis üks preemite häälele:

"Jaa, ma mõin nii kiire olla kui inimese mõte!"

"Tule siia, mu poeg! häädis Rõmer. "Sind mõin ma täna parajasti tarvitada."

Siis pani ta mehe lõrguse kotti, luld ja hõberahaga täidetud, sõjamehe ette, võttis tema kübarast läega kinni ja ütles:

"Sõjamees kübarast — ja mees rahakotiga koju!"

Silmopilgul tundis soldat, nagu lennaks kübar tal pääst, aga kui ta ümber hakkas vaatama, kuhu kübar jäänud: — leidis ta eennast äkitselt kodus omaste ja sugulaste keskel ja põhjatu suur rahakott seisnis tema kõrwal põrandal. Esiotsa pidas ta juhtumist unenäoks, kuni ta hiljemine selgelt aru sai, et tema õnn tõsine oli.

Kui teda teegi ei tulnud jookshituna taga otsima, hakkas ta viimaks uskuma, et kadunud kübar tema asemel teenistusse oli jäänud.

Gane surma avaldas ta imelikult loo oma lastele ja arwas, sest et kingitud raha temale õnne oli toonud, et rahakintija mitte mõni kuri waim ei võinud olla.

(Fr. R. Krenshawld.)

9. Metja-isa ja helde puurainja.

Ennemuiste läinud mees metja puid raiuma. Tulnud kase juurde, tahtnud kase raiuma hakkata; kasi kirstest nähes haledasti vastu paluma:

„Jäta mind elama! Ma olen alles noor ja hulk lapsi mul taga, kes minu surma pärast nutaksid!“

Mees kuulnud tema palwet ja läinud tamme juurde; tahtnud tamme maha raiuda: Tamm kirstest nähes haledasti vastu paluma:

„Jäta mind weel elama! Ma olen alles priske ja tugev, tõrud küljes kõik toored, mis ei kõlba külumiseks. Kust tulepõlv tammemetja peab saama, kui minu tõrud nurja lähewad?“

Mees kuulnud tema palwet ja läinud saarepuu juurde; tahtnud saarepuud maha raiuda. Saarepuu kirstest nähes haledasti vastu paluma:

„Jäta mind weel elama! Ma olen noor ja tosin wast eile nooriku; mis temast wäsest peab saama, kui minu maha raiud?“

Mees kuulnud tema palwet ja läinud wähtrapuu juurde; tahtnud teda maha raiuda. Wähtrapuu aga haledasti vastu paluma:

„Jäta mind weel elama! Mul lapsed alles wäikesed, kõik kaswamatmata; mis neist peab saama, kui mind maha raiutakse?“

Mees kuulnud tema palwet ja läinud lepa juurde; Tahtnud leppa maha raiuda. Lepp kirstest nähes haledasti vastu paluma:

„Jäta mind elama! Ma olen parajalt piinas, pean palju wäikseid loomi oma mahlagaga toitma; mis neist peab saama, kui mind maha raiutakse?“

Mees kuulnud tema palwet ja läinud haawapuu juurde; tahtnud teda maha raiuda. Haaw aga haledasti vastu paluma:

„Jäta mind elama! Booja on mind loonud, et lehti tuule läes pean tabistama ja üleantumaid kurjal teel hirmutama. Mis maailmast peab saama, kui mind maha raiutakse?“

Mees kuulnud tema palwet ja läinud toonunga juurde; tahtnud toomingat maha raiuda. Toomingas firwest nähes haledasti wastu paluma:

„Jäta mind elama! Ma olen alles õitsew ja pean künnilinnule warju andma, et minu õhjade pääl laulaks. Kust rahwas kaunist linnu laulu leiaks, kui linnud minu maharaiumise pärast meie maalt ära põgeneksid?“

Mees kuulnud tema palwet ja läinud pihlaka juurde; tahtnud pihlakat maha raiuda. Pihlakas firwest nähes aga haledasti wastu paluma:

„Jäta mind elama! Ma olen parajalt õilmes; kust marjakobarad weel kaswawad, mis sügisel ja talwel lindudele toitu peawad andma. Mis neist wäestest peab saama, kui mind maha raiutakse?“

Mees kuulnud tema palwet ja jäänud mõtlema: kui lehtpuudest midagi loota ei ole, tahan oksapuiega minna õnne katsuma. Ta läheb kuuse juurde ja tahtnud kuuse maha raiuda. Kuust firwest nähes tobe haledasti wastu paluma:

„Jäta mind elama! Ma olen alles noor ja tugev, pean sugu kasvatama, suwel ja talwel rahwale iluts haljendama. Kust nemad warju paita leiaks kui mind maha raiutakse?“

Mees kuulnud tema palwet ja läinud männi juurde; tahtnud mändi maha raiuda. Mänd aga firwest nähes haledasti wastu paluma:

„Jäta mind elama! Ma olen alles noor ja tugev, pean kuusega seltsis ühtepuhku haljendama; kahju oleks, kui mind maha raiutakse!“

Mees kuulnud tema palwet ja läinud kadaka juurde; tahtnud kadakat maha raiuda. Kadakas aga haledasti wastu paluma:

„Jäta mind elama! Ma olen kõige suurem metsa warandus ja õnnetooja kõigile; sest et mind 99 tõbe vastu võib tarvitada. Mis inimestest ja elajatest peab saama, kui mind maha raiutakse?“

„Mees istub mätta otja ja hakkab mõtlema: Lugu näib imelikum kui ime olevat: igal puul oma teel juus ja palwe sõnab teele pääl, millega hukkamise vastu seisawad. Mis pean ma tegema, kui kuskilt enam puud ei leia, kes waitsest lasest ennaft maha raiuda? Minu süda ei jõua nende palwete vastu seista. Kui mul naist kodu ei oleks, lähetsin ma tühja lättega koju. —

Sääl astub paksust metsast pita halli habemega wanamees, kasetojust särk ja kuuksorbast kuub seljas, mehe ette ja küsib:

„Miks sa, wennite, nii nutral meelel tänta otjas istud. Kas sulle teegi pahandust on teinud?“

Mees kostab:

„Miks ma nukker ei peaks olema? Wõtsin hommitul kirwe, tähte, lätsin metsa, tahtsin jäält tarbepuud raiuda ja koju wiia, aga waata imet! Ühekorraga leiain lõik metsa elawat: igal puul oma meel pääs ja teel juus on, misga vastu ostab paluda. Minu südames ei ole üht werepiista, mis nende palwetele vastu jõuaks seista. Saagu minust mis saab, aga mina ei raatsi elusaid puid hukkama minna.“

Wanataat wahib rõõmsa filmadega tema pääle ja ütleb:

„Mina tänan sind, külamees, et sa minu laste palwete vastu oma lõrwad ei olnud lullu pandnud; heldusest ei pea sulle tahju saama, ma tahan sulle tajuda jelle eest ja hoolt kanda, et sul edaspidi millestki ei puudust olema. Minu laste walamata werepiisad peawad sulle õnneks saama; ei mitte üksnes abjutütte ja tarbepuude poolest ei pea sul iial puudust olema, waid ka muude asjade poolest peab õnnistus sinu majasse

aastuma, nõnda et sul suuremat waewa ei saa edaspidi olema, kui aga südame soowimist juuga awalikuks teha. Siiski pead sa ennast selle eest hoidma, et sinu soowimised ülelääte ei lähe; ka oma naise ja lastele tuleta meele, kuidas nad üleliigseid soowe peawad taltsutama, nõnda et soowid mitte kõrgemale ei tohi tõusta, kui nende täitmine võimalik on. Muidu tuleks oodatud õnnest õnnetus. Säh mõta see kuld-witsake ja hoia teda nagu oma hinge!"

Seda üteldes andis ta mehele paari wälsa pikku se sulawarda jämeduse kuld-witsake ja lisas õpetuseks juurde:

"Tahad sa hoonet ehitada ehk midagi muud tarwilikku tööd teha, siis mine sipelga pesasse, wibuta witsakest kolm korda pesa poole, aga ära löö mitte pesa, muidu mõiksid wäikestele elukatele wiga teha. Käsi neid, mis nad peawad tegema; siis leiad sa teisel hommilul töö tehtud, kuidas sa olid soowinud. Tahad sa toitu, siis sunni pada, et ta sulle peab walmistama, mis sa himustad. Tahad sa toidu kõrwa maiust, siis näita kuld-witsakest mesilastele ja sunni neid tööle; siis toowad sulle rohkem kärjemett, kui sina mõi sinu pere jõualsid süüa. Tahad sa mahla, siis sunni laste ja wästrapuud, nemad täidawad sinu kasku sedamaid. Lepp annab sulle piima, kadakas terwist, kui sa neile kaju annad. Kala- ja liharooga teedab sulle pada igapäew, ilma et sul tarwis oleks, kedagi elawad looma minna tapma. Tahad sa lõuendit, siidi ehk willast riiet, siis sunni ämblikka, küll nemad sulle kangast kujukad, just nagu sa himustad. Selwiisil ei tule sulle edaspidi ühestki asjast puudus, waid sul on kõiki küllalt, nimelt selle eest, et sa minu laste palweid kuulsid ja nad elama jätsid. Mina olen Mettsa-i sa, keda Booja metsa üle on walitsejaks seadnud."

Siis jättis wanataat jumalaga ja kadus sedamaid mehe silmist. Aga mehel oli kuri naine, kes kui tige

oor juba õue pääl haufudes wastu tuli, kui ta tühja tätega meest nägi metsast tagasi tulewat.

„Kus puud jäid, mis ja pibid tooma?“ küündas naene.

„Metsa jäid kaswama,“ kostis mees tasafelt.

Naene küündas ja kõrgatas wihaga:

„Oh peaksid kõik kaseraotseks endid witsatimbu-
testeks, kolku koguma ja sinu laisa naha partima!“

Mees wibutas salamahti witsakest ja ütles, nii et naene ei kuulnud: „Sündigu sulle endale, mis soowid!“

Sääl hakkas naene ätitselt küündama:

„Ai! ai! ai! ai! oh mis libe! ai, ai, see käib
südamest läbi! ai, ai! andke armu, andke armu!“

Küündades kõrgas ta paigast teise, wõttis torra jäält torra siit oma teha küljest kinni, kui oleksid libe-
dad witsa hoobid sinna puutunud. Kui mees nuhtlu-
sest küllalt arwas olewat, andis ta witsadele jeda mööda uue kaju. Sellest esimesest katsetest märkas mees, mis kalli ande met-
sa-i-ja talle oli kinkinud, sest et tema õnnewitsake nagu pääle lauba naesekaristajaks saanud.
Tema oli wana pool-lagunud ait õue pääl; selle kallal tahtis ta weel jelsamal päewal sipelgate hoone ehitami-
se rammu katkuda, läks nende pesale, wibutas kolm torra kuld-witsakest ja hüüdis:

„Tehke mulle uus ait õue pääle!“

Teisel hommikul magamast tõustes leidis ta aida walmis ees. Kes nüüd õnnelikum wõis olla, kui meie mees? Toidu walmistamise pärast ei olnud neil piisemat muret; mis jada ihaldas ja kuld-witsake leemepajale lästis, jeda teetis pada ja kandis igapäew ise lauale, et pererahwal suuremat waewa ei olnud kui — süüa. Amblitud lundusid neile kangast, mutid kundsid nende põllud ja sipelgad wistasid seemet pääle, nagu nemad ta sügisel wilja põllult ära koristasid, et kuskil inimese tätt tarwis ei olnud.

Peasfid mõnikord tige da naese lõualund lõngutama ehk mehele midagi kurja soovima, siis pidi ta kuldwitsafese võimul igatord ise kannatama. Mõni mees ohtab wast siin:

„Oh kui mul ta niisugune kuldwitsafene oleks!“

Kuldwitsafese peremees oli oma elupäewad õnnelikult õhtule ajanud, sest et tema ilal niisuguseid asju ei läinud enesele soovima mis wõimatunud näitasid olevat. Sane furma andis ta kuldwitsafese oma lastele päranduseks ja õpetas neid, kuidas metsa-isa teda oli õpetanud, kuidas nemad õrna witsafesega pidid ümber käima ja noomis neid wõimatute soovimiste pärast. Lapsed täitsid isa käsku ja elasid niisama õnnelikult kui temagi.

Suhtus h iljemini kolmandal põwel, et witsafe mehele päranduseks sai, kes wanemate keelust hoolimata wõga palju tühja soovis ja sellepärast kuldwitsafest ilma aegu waewas. Siiski ei tulnud tema soovimistest suuremat lahju, sest et soovitud asjad wõimalikud oli. Ülemeelne mees ei leppinud weel sellega, waid hakkas witsa rammu katjudeks, wõimatumaid asju soovima. Nõnda oli ta ühel päewal kuldwitsafest sundinud päiksest taewast alla tooma, et tema päikese ligemal oma selga wõiks joojendada. Witsafe täilis küll peremehe käsu kuidas tema oli sunnitud, aga et päikese maha tulemine wõimatu asi on, sellepärast saadeti Looja poolt päikesest nii tulised terad soowijale taela, et ta lõige hoonetega tällis ära põles ja ei mitte pisemat märki järele ei jäänud, kus lohas hooned enne olid seisnud. Ja kui ta õnnewitsafene rüles sulamata oleks jäänud, teegi enant paika ei teaks nimetada, ehk teed sinna juhatada, kust teda otsida tuleks. Alwataks ta, et maha tulnud ägedad päikese terad sel õnnetumal päewal metsas puud nõnda olla ära kohutanud, et nende keele paelad kinni jäid ja ülski hiljemine enam sõna suust wälja ei saanud.

(Fr. R. Krenshwald.)

10. Lombat hobune.

Elas ferd üks rikas mees, kel kolm poega oli. Kaks wanemat wenda pidasid endid targemaks ja nooremata rumalamaks, kes aga seda sugugi ei olnud.

Kord juhtus et nende wilja-wäljad ühel öösel kõik ära tallatud ja söödud. Selle üle aru pidades ütles isa wanemale pojale:

„Sina, kui wanem ja targem, mine täna öösel walwama ja waata hoolega järele, kes seda täkki ometi teeb!“

Wanem wend läks. Et tal seltssem olla, wõttis ta üks pudelit wiina ühes ja kutsus sõbra kaasa.

„Tule täna ööje minuga ühes,“ ütles ta sõbrale „teeme hääd napsud ja waatame, ehk saame mõne pahategija nurmelt kinni.“

Sõber tuli. Nad sõid ja sõid kuni wäsisid ja magama jäid. Hommilul tõustes nägid aga, et wili kõik tallatud oli.

Kodu jõudes ütles ta isale:

„Mina walwasin pooleni ööni, aga siis tuli mulle nii raske uni pääle, et kuidagi enam ülewal ei jäänud olla ja magama jäin. Hommilul üles ärgates oli aga wili kõik söötud!“

„Ma näen, sa oled hooletu olnud!“ pahandas isa ja ütles kelmisele pojale: „Täna õhtul pead sina walwama minema. Waata aga ette, et sa niisama magama ei jää!“

Kelmine poeg läks. Aga tegi niisama kui wanem wendgi. Hommilul ärgates oli wili puha söötud.

Käätsis lugu isale. Isa tõreles jälle ja ütles: „Te olete mõlemad hooletumad olnud!“ Siis ütles ta nooremale pojale:

„Hans, täna tuleb sinu kord walwama minna. Ole sina aga tragim ja walwa paremini järele kui su wennad!“

Noorem pöeg läts õhtul aegsasti platši. Wõttis tühja pudeli ühes, et sellega külma wett tuua, kui uni pääle hakkab tikkuma. Ja kestköö ajal hakkasgi uni kongesti waewama. Ta läts hallikale, pesi silmi külma weega ja täitis pudeli täis, et siis juua oleks, kui uni waewama hakkab.

Ja uni hakkasgi jälle waewama. Ta jõi külma wett pudelist ja uni kadus kohe. Selle pääle näeb: terve lari hobusid tuleb põllule wilja tallama ja jõmma. Nõit üllemata ilusad loomad. Walwajal tuline kahju, et päitseid kaugas ei ole, siis eht oleks saanud ühe kinni püüda. Ei tahta ometi õnne katsumata jätta, läheb tasahiljusest kõige ilusama loomale lähemale ja tarnapsti! lastast kinni, käes ongi!

Teised hobused seda nähes kõit jooksema. Ilus hobune aga hakkab paluma:

„Dase mind lahti! Ma annan sulle kolm hobust enese ajemele!“

Noormees selle kaubaga väga rahul.

Ilus hobune hirnatas selle pääle ja kohe tulid kolm hobust tagasi, kats ilusat tätku, kolmas aga wana lombakas hall.

Noormees wiis hobused koju, pani talli ja heitis ise rahulisti magama. Hommitul lätsid wanemad wennad talli vaatama ja nägid kolme hobust tallis. Poisid kohe isekestis aru pidama, kuidas hobuseid noorema wenna käest üle lüüa ja kätte saada.

Isa juhtus aga juurde, kuulis nende kõnet ja ütles:

„Ei, poisid, seda on noorema wenna usinus teinud ja teie ei wõi neid hobuseid omandada!“

„Ega me neid ei tahagi!“ wastasid wennad.

„Meie muidu aga kõnelesime.“

Ühel ööl aga olid kats ilusad hobust kadunud. Noorem wend seda lugu hommitul leides hakkas päris nutma ja laebama. Wana lombak hall aga ütles talle:

"Noormees, ära nuta! Anna mulle kolm päewa hästi süüa ja istu siis mu selga! Siis oleme enne säälaadal, kui su wennad, kuhu nemadgi on läinad!"

Hans söötis kolm päewa lombakat hoolega, istus siis selga ja lombat pistis kui tuuletuhing minema. Ring jõudisgi enne laadale kui wennad oma warastatud ilusale hobustega.

Wanemad wennad kujuksid noorema wenna koha kõrtfi, kui teda laadal nägid ja hakkasid teda söötma ja jootma. Läksid siis wälja ja panid salaja kihutama. Lomбак hall aga lõi ninaga wastu kõrtfi alant, et Hansule sellest märku anda.

Kui ta wälja läks, nägi koke, et wennad jällegi hobustega plehtu pannud. Istus lombakale selga kihutas järele ja saigi nad jälle kätte. Wõttis siis hobused nende käest ära, wiis laadale ja müis kuningataallmeisterile selle kaubaga ära, et teda ennaft nende tallitajaks ja söötjaks wõetaks. Ta kinnitas tallmeisterile, et need hobused muidu ei seisja, kui tema lombakaga nende juures ei ole.

Selle kaubaga oldi ta rahul.

Noormees hakkas nüüd lombakaga kuninga linna minema. Tee pääl nägi ühe ilusa sule ja tahtis seda ära wõtta. Lomбак aga ütles:

"Ära wõta! See sulg teeb meile palju waewa! Kui selle sulega korra kuhugi lehwitad, läheb asi koke ilusaks!"

Ta noormees wõttis sule ometi kaasa.

Kuninga tallis olles sai ta kuninga käest alati kiitust, aga endine tallmeister laiuft. Sellepärast hakkas tallmeister lugu hoolega tähele panema ja tahtis näha, mis Hans oma hobustega teeb, et kuningas teda alati kiidab. Salamahti näeb ta: lombaka peremees tõmbab paar korda sulega üle hobuse ja hobune on koke puhkas ja ilus.

Tallmeister warastas sulle ära ja wiis kuningas tätte.

Kuningas kutsus nooremehet kuhu enese juurde ja ütles ;

„Muretse mulle see linn, kelle sulg see on ! Muidu lõõn ma su pää otjast ära !“

Noormees läks juures mures talli lombata juurde ja kaebas sellele oma häda. Lombat aga ütles :

„Eks ma ütelnud sulle : ära mõta seda sulge ! See toob meile väga palju waewa ! Selle linnu prame siiski tätte saama ! Mine, küsi kuningat täesti waat magusat ja waat pigi. Siis sõidame teise kuningriigi metsa, kuhu mesi maha kalla, pigi aga ümber mee wala. Kui siis linnud sööma tulewad, jääwad nad kuhu pigi sisse linni. Sina aga püüa siis kõige ilusam linni ja nii see kuningas tätte !“

Noormees tegi nii, sai linnu tätte ja wiis kuningale.

Kuningas ütles : „Nüüd pead sa selle kuningriigi tätte ära tooma, siis saad sa wabats ja oled minu teenistusest prii !“

Noormees läks talli, rääkis lugu jälle lombatale, lombat aga ütles :

„See on üks raske töö. Teda waltawad kolm neitsit ja nendega läib ta igal hommikul ujumas. Kui meie sinna jõuame, peida ennast kõrkjatesse ja jää waltama. Kui nad tulewad, siis targa kelmise külge kinni ja hütta kuhu mind, targa mulle selga ja sõida koju !“

Noormees tegi nii, nagu lombat õpetas ja wiis kuningat tätte kuningale.

„Nüüd oled sa minu teenistusest prii !“ ütles kuningas. „Aga mis minu pruut kätseb, seda pead sa wiibimata täitma !“

Kuninga tütar kuhu kätlima : „Mine minu koju ja too minu sõrmus ära !“

Noormees läks talli lombala juurde ja rääkis jälle, mis teda kästnud teha. Lombal aga ütles:

„Sõrmust on raske lätte saada! Kuninga tütre wanemad ja õed hoiawad sõrmust hoolega! Nad teawad, et tütar sõrmuse järele saadab. Kuid lätte peame sõrmuse siiski saama. Tee me nii: Võta minu paremast sõrmast waiku, siis saad sa kassits. Kass võib alati inimeste jella peaseda ja niisama ka kuninga tubadesse. Sõrmus leiab toas karbis. Too sõrmus säält ära, aga ühtlasi võta ka kuninga kõig: paremad riided kaasa. Siis ei ole enam teist korda tarwis nende järele minna. Kui need asjad läes, võta minu pahema sõrwa waiku ja see teeb sind jälle inimeseks!“

Noormees tegi sedawiisi, sai sõrmuse ja riided lätte ja wiis need kuninga tütrele.

Kuninga tütar ei jäänud aga sellega weel rahule, waid ütles:

„Nüüd pead minu isa kuningriiki minema ja jäält minu katsteistkümmend mära ära tooma!“

Noormees jälle lombala juurde küsima, kuidas neid lätte saada. Lombal ütles:

„Võta wanter ja pane waat pigi ja waat tallu pääle. Siis läheme sinna järwe äärde, kus need hobused joomas käiwad. Sa pead mind talludes je määsima ja ära pigitama, nii et mind ära ei tunta. Meid määrjad walwab kuningas suure hoolega.“

Noormees tegi nii, nagu lombal õpetas.

Kuningas tuli noortmest taltstama, aga lombal tuli appi, ajas kuninga järwe ja peastis hobused kuningas käest lahti. Siis tuli lombal järwest wälja määrad järel.

Noormees wiis määrad kuninga tütre lätte. Aga kuninga tütar kuningas käsja pääle jälle nõudma:

„Üüpsa nüüd need märad ära ja pane piim suurte katlasse keema. Kui piim keeb, siis karga ise katlasse. Selle pääle oled minu teenistusest lahti!“

Noormees rääkis lugu lombakale ja lombak ütles:

„Kuningas tahab sinust lahti saada. Aga pole wiga! Mine, too suur pada talli ja hoia märke all!“

Kui noormees paja mära alla pani, kargas lombak mära turja kinni ja kohe jooksis piim forinal. Nii tegi ta lõikibega. Pada sai piima täis.

Nüüd ütles lombak.

„Pane pada tulele ja aja piim keema! Kui kuninga tütar siia käib tarata, siis ära kohe karga, waid ütle: Lühage lombak siia tulla! Ta peab mu otsa nägema! Kui ma tulen ja ninaga üle paja tõmban, karga siia. Siis ei ole enam wiga, waid piim teeb sind koguini ilusaks!“

Noormees tegi nii, nagu lombak õpetas. Kargas patta, sai kohe palju ilusamaks kui enne.

Kuningal seda nähes kohe tahtmine ta ilusaks saada. Kargas ta patta, aga keew piim tõrwetas kuninga silmapilguga ära.

Noormees mõttis kuninga tütre enesele naeseks ja sai väga õnnelikuks. Kui ta surunud ei ole, siis elab ta arwatawasti praegu weel.

(M. J. Eisen.)

11. Imelugu karjapoisi ja kes kuningat sai.

Kord elanud üks wäga wali peremees, kes oma karjapoisi rohlem peetanud kui talle süüa andnud.

Ühel õhtul kadunud karjapoisil lehm ära. Küll ta otsinud ja otsinud lehma, aga mitte pole leidnud. Mis nüüd teha? Ei julge enam koju minna, teadis

selgesti, mis pall kodu ees ootab. Aga parata ei olnud, kari tarwis koju ajada. Kohe leidnud peremees, et üks lehm kadunud, tõmbanud poisi upatile ja peksnud nii palju kui meel hääts saanud ja saatnud siis poisi söömata metsa lehma taga otsima.

Metsas tõndinud poisile nuttes edasi ja tagasi, aga lehma ei leia. Viimaks tulnud poisile hall wanamees wasta ja küsinud:

„Miks sa nutad, pojute?“

Poiss rääkinud ära, et lehm kadunud, et sellepärast juba peksa saanud ja ei tea, kui palju weel saab.

„Ära nuta, pojute!“ trööstinud wanamees. „Tule minule karjajeks! Ma annan ilusasti süüa. Wul vähem kari, sul parem elu!“

Poiss laubaga kohe nõus ja läinud hallile mehele karjajeks.

Mad läinud esitaks paksu metsa mööda edasi, kuni viimaks ühe lageda koha päale wälja jõudnud, kust mets ära olnud raiutud. Sääal lagendikul jõunud üks härg rohtu.

Wanamees ütelnud poisile:

„Wund looma mul pole kui see härg siin. Seda karjata ja wahi! Tahab härg juua, wii hallitale jooma, aga rohtu sööb ta siin isegi.“

Sellepääle miinud hall wanamees poisi õnspuu sisse, kus all ilusad toad olnud. Sääal näidanud ta karjapoisi toa ja ütelnud:

„Siin on sinu elukorter ja siin on härja laut. Siin sööt ja siin jook! Siin söö ja jook ja wahi harg!“ Ja läinud selle päale oma teed.

Karjane jõunud lõhu täis ja läinud siis wälja hargga wahi. Söötnud hargga ja jooknud hargga.

Härg aga ütelnud: „Wina olen rammus küllalt ja wõin ise enese eest muretseda. Kui tahad, söö fina lõht täis ja heida magama!“

Poisß arwanud, et magamine wäga ära tulub. Sellepääle läinud poisß ja härg koju. Poisß söönud lõhu täis ja heitnud magama. Tüti aja pärast aga ajanud härg poisji ometi üles.

Argates tõmbanud poisß kogemata käega üle suu. Ja uäe imet: habe magamise ajal talle suhu lastanud! Härg aga olnud magamise ajal koguni lõhnats jäänud!

Poisß härja käest küsinud: „Kui kaua aega ma magasin?“

Härg vastanud: „Seitse aastat!“

Poisß hakanud kohe sööma, kuna härg aga ütelnud:

„Oled tubli poisß! Oled mind ilusasti hoidnud. Mina wõin isegi enese eest muretsjeda. Sina mine parem rändama! Mine siit otsekohe hommiku poole. Efti tuleb sulle wastõuna aed wastpuudega ja õuntega wasta. Hoia, et sa jäält ühtegi õuna ei wõta ega puudu. Siis tuleb kõrbe õuna aed wasta. Ara ka jäältgi õuna wõta! Wiimaks tuleb kuldõuna aed kuldpuudega ja kuldõuntega wasta. Ara neidgi puudu! Selle pääle jõuad kuninga linna. Sääl on kuninga tütar ära nõjutud ja on kirstuga kiritus. Muidu ei saa kuninga tütar nõidusest lahti, kui üks noormees teda jäält kolm ööd ei walwa. Palju on jäält walwamas läinud, aga ükski pole kolme ööd läbi walwanud. Kui linna saad, mine walwama! Kirituse minnes tõi kirit lõhu läbi, risti ja pituti. Ka lääclamber ja tellatoru tõi läbi! Pane esimene öö üks, teine öö kaks ja kolmas öö kolm rida küünslaid altari pääle põlema, wea kriips ümber altari, wõta piibel kätte ja loe! Oksel tuleb kuninga tütar kirstust wälja, otseb jälgi mööda kõi kiritu läbi, kuni wiimaks altari ette jõuab. Kuninga tütar kutsub sind altarist wälja, palub, nutab, hirmutab, aga ära sa altarist wälja tule! Tuleb altarist wälja, murrab ta sind ära. Kui su läsi hää läib, siis tuleta ka mind meele!“

Poiss hakanud minema ja härg läinud ühes. Teel tulnud neile wasta wasta. Poiss ei unustanud härja teelt ega wõtnud õunu. Edasi minnes tulnud hõbe õuna aed wasta. Ka jäält ei wõtnud poiss. Kulb õuna aiaft wõtnud poiss ühe õuna ja pisinud tasku. Härg märganud seda küll alt filma, aga ei lausunud poisile sõnagi.

Poiss jõudnud edasi minnes kuninga linna. Härg jäänud määrata taho, poiss aga läinud linna sisse. Lahkudes öelnud härg poisile:

„Ara mind unusta, kui su täsi hästi täib!“

Poiss lubanud härga meeles pidada ja läinud siis tohe kuninga juurde. Sääal ardnud ta kuningale teada, et tahab kuninga tütart walmama hakata. Kuningas saanud seda kuuldes väga rõõmsaks ja lubanud poisile hädä palka, kui poiss kolm päewa ja ööd walmab

Poiss läinud õhtul kirikusse ja teinud härja õpetust mõõda. Räänud kõik kohad läbi, teinud altari ümber kriipsu, pannud rea küünlaid altari pääle põlema ja läinud ise altari ette piiblit lugema.

Enne keskööd tõusnud kuninga tütar kirjust äles, jooksnud jälgi mõõda kirikus ja kellatornis kõik kohad läbi ja tulnud wiimaks altari ette. Küll palunud meesikeelil poiszi altarist wälja tulla, küll nutnud küll hirmutanud, aga poiss ei tulnud. Kell 12 läinud jälle kiristu tagasi.

Teisel õhtul teinud poiss jälle kohad jälgi täis, pannud kaks rida küünlaid altari pääle põlema, wendanud kriipsu ümber altari ja läinud ise altari ette piiblit lugema.

Kesköö ajal tõusnud kuninga tütar jälle älesse, oisinud poiszi jälgi mõõda ja tulnud jälle altari ette. Küll palunud, küll meelitanud, küll nutnud küll hirmutanud. Aga poiss ei tulnud wälja. Kell 12 läinud

kuninga tütar jälle kirstu tagasi. Hommikul olnud kuningas väga rõõmus, et poisj lats ööd juba ära wälwanud.

Kolmandal õhtul läinud poisj jälle kirikusse. Teinud niisama jälgi, pannud kolm rida küünlaid põlema ja hakanud ise jälle piiblit lugema.

Enne poolt ööd tulnud kinga tütar kirstust wälja. Jooksnud jälgi mööda jälle kiriku läbi. Otsinud kellatornis ja kui säätki ei leidnud, tulnud altari ette. Jälle palunud poisji wälja tulla, aga ei poisj tule. Nüüd karanud kinga tütar altari aia pääle ja tahtnud üle aia karata. Astunud üle esimese ja teise küünla rea ja pistnud jala üle kolmanda rea, aga ei saanud säält enam edasi.

Kui kell 12 lõõnud, läinud kinga tütar poisji juurde ja ütelnud :

"Sina oled minu suur häätegija. Tuhat tänu sulle ! Sa oled mind nõidusest ära peastnud ! Kui ma altari küünalde wahel seisin, oli mul suur walu. — Oleks ma su lätte saanud, oleks su ära murdnud !"

Nüüd läinud nad kinga juurde. Kuningal olnud väga suur rõõm ja ta langenud rõõmu pärast poisjile ja tütrele laela. Siis öelnud ta poisjile :

"Et sa mu tütre oled nõidusest peastnud, annan ma ta sulle naeseks ! Sa wõid minu asemel kuningaks saada, poega mul ei ole. Poeg oli küll, aga kadus 14 aasta eest ära, nagu tina tuhka !"

Selle pääle peetud, nii toredad pulmad, mille tarnaseid wähe on nähtud ja pärast pulme andnud kuningas walitsuse wäimehe lätte.

Kuningaks saades unustanud noormees endise sõbra härja hoopis ära. Aasta pärast sündinud kinga pronale laskitud. Nüüd tulnud uuele kuningale härg meele. Ta läinud kohe sinna kohta linna taha, kuhu

Härg maha jäänud, vaatama ja näinud suure ehmatuse ja imestusega, et härg maa sisse wajunud, ainult sarwed ja selgroo ots olnud veel näha.

Härg öelnud kuningas-poisile :

„Mind on raske siit wälja saada ! Kui sa aga tahad, wõid sa mind ometegi aidata.“

Kuningas lubanud ja härg ütelnud :

„Wuidu ei saa sa mind aideta, kui wõta oma kaks last jalgu pidi tinni ja tõmba mõlemad nii palju lõhti, et wesi wälja tuleb ! Laste werrega wõia mu sarwi ja selga, siis peasen siit wälja !“

Küll olnud kuningal raske oma lapsi lõhki kiskuda. Siiski wõtnud kuningas lapsed, wiinud iseäralikku tuppja ja kiskunud mõlemad nii palju lõhti, et wesi wälja tulnud. Selle werrega läinud ta härja juure ja wõidnud härja selgroogu ja sarwi.

Waevalt olnud see sündinud, kui ju härg maa seest wäljas olnud ja inimeseks saanud. Härjast inimeheks rääkinud nüüd, et tema selle kuninga poeg olla, kelle tütre mees omale naiseks jaanud. Tänanud õemeest südamest selle eest, et õemees teda nõidusest lahti peastnud. Wuidu oletas ta igawesti pidanud nõiduse wande alla jääma.

Nüüd hakkanud mõlemad koju poole minema. Aga seitse aastat kulunud ära, enne kui mehed koju jaanud.

Kuninga poeg öelnud oma õemehele : „Kui sa tuldõuna poleks warastanud, oleksime 7 piewaga koju jõudnud. Sa warastasid aga õuna ja sellepärast peame 7 aastat rändama.“

Nüüd läinud nad kuninga lapsi vaatama.

Lapsed olnud alles woodis, nagu nad kuninga kodunt minemise järele woodisje jäänud. Olnud woodis ilma söömata ja joomata. Üks wisanud tuldõuna teisele kätte ja ütelnud :

„See on sinu isa warastatud õun.“

Teine wisanud tagasi ja ütelnud:

„See on sinu isa warastatud õun.“

Nii elanud lapsed seitse aastat.

Kohe mõlnud kuningas nüüd nende käest õuna ära ja lapsed lapsed hakanud jedamaid kohe kosuma ja lastwama.

Kuningas jäänud ikka kuningas, aga endise kuninga poeg jäänud talle kõige ülemaks nõuandjaks.

(M. J. Eisen'i järele.)

12. Hunt-ema.

Kord nähti laupäewa õhtul, et pärast wihtlejaid suur hunt sauna läks. Sulgemad ruttasid sauna juure ja panid ukseid ruttu linni. Wõned ütlesid:

„Teeme üks lahti ja lööme ta maha.“

Teised ütlesid jälle: „Ei, laseme ta homseks jääda, saame siis näha, mis ta teeb!“

Jätsti d ta hundi sauna wangi.

Lätsi d siis teisel päwal hulgona sauna juure, tegid ukse lahti ja nägid nüüd suurels imestusel, et hunt sauna lawal istus ning sündinud last süles hoidis.

En ne oga kui leegi cleks selle pääle mõtelnud, mis nüüd teha, oli hunt paari sammuga sauna lawalt maas ja uksest wäljas — hüppas ikka jälle metsa poole. Talurahwas said otsekohe aru, et see mitte õige hunt ei olnud, waid üks ärandiutud naine, kes hundina pidi ümber jooksuma.

Nad mõtsid wäeti lapsuse wiisid koju. Rõõtsid fiin tema eist hoolt nagu oma enese lapse eest. Dõtsiti sündis aga imeline ugu. Igakord enne ketsööd tuli hunt talukambri akna alla ja kiinus sääl kui koerakutikas eni, kui laps talle läbi akna kätte anti.

Hunt wõttis lapse õrnasti süle, ning imetas teda nagu hundi kutsikatest, pani siis jälle murale maha ja kadus ära.

Talurahwas ei puutunud mitte hundisse sest nad teadsid, et ta inimene oli.

Nii läksid kaks arstat mööda.

Ühel päewal sõitis rikas proua ühtes töölas, talu õue ning nõudis lapsust näha. Talurahwas aga ei usaldanud lapsust mitte wälja tuua, arwasi tema ema alles metjas olewat.

Nüüd rääkis proua neile ära, kuidas kure nõi teda hundiks oli moondanud, kuidas ta saunas hundi-na lapse ilmale toonud ja kuidas ta nüüd nõi a padest peasnud, sest et ta ühe heinalise kääst juhtumise korral paluse leiba oli saanud.

Toodi laps wälja, proua häameel ja rõõm oli otsata suur. Ta kiitis talurahwale hulga tuld — ja hõberaha ning sõitis siis ära.

Ruhu ta sõitis, ehk kes ta oli, seda ei saanud eegi teada.

(3. Runder.)

13. Luba - hunt.

Mees istub naisega soo ääres heina - soo kõrwas ja wõtawad pruukosti.

Korraga — hunt soo kõrwas! Liputab nagu koera kutsikas saba ning wahib ütsijilmi leiwa - paluseste pääle.

Mees ütles: „Wirutan talle õige niisatiga pääd!“ Ja waataški wifati poole.

Mõtles aga jälle: „Mis ma sestki saan

Andis hundile pusnori otjast tükkese leiba. — Hunt tõmbas napsi! Leiba ühes noaga ja pühkis metja.

„Oh sina wiimane pahandus, ära wiis nüüd wi-
tati-lõikamise wäitse! wihastas mees.

Suwine asi ammuqi unustud; mees läheb lin-
na. Jääb kogemata poe afna ette seisma ja näeb oma
noa afna pääl olewat.

„Noh, kas nüüd pole ime lugu käes! Kust see
minu witati nuga ometi siia sai? Dot, oot, küsin jä-
!“

Mees läheb poodi ja hakkab pärima: „Kaupme-
he herrad, kust see minu witati nuga siia afna pääle
sai?“

Wana herra wõttis aga noa ja kutsus mehe kõr-
wale. „Waata häämees!“ ütles ta. „Kui sa suwel soo
ääres pruukosti sõid, siis tulin mina kui libahunt soost
wälja, kuhu mind paha nõia sõna saatanud, ja tahtsin
sinu käest leiba. Sina waatasid esiteks witati pääle,
mina siis aga sinu kõri pääle. Oletsid sa waene me-
hile wilatisse punitunud, siis oleks ma su otsekohe ära
murdnud. See oli õnn, et sa mulle leiba andsid: sain
hundinahast see läbi lahti. —

Sinu noa aga wõtsin ma jellepärast kaasa, et
sind tema abil eht kuidagi wiisi kätte saada ja julle se-
da häätegu ära tasuda. Säh, siin on su nuga ja see
koti täis hõbedat selle eest, et minu ära peastsid! Ära
räägi sellest loost kellelegi!

„Kellele ma seda rääkima lähen!“ ütles mees
ja pistis rahakotti põue. (J. Runder).

14. Selbe jüdamega soldat.

Wana soldat, Nikolaiski — wõi wõib olla enne
seda aega — sai kroonu-teenistusest lahti. Kõik ta
weerand saja aastane palk taskus: kolm kopikat!

Soldat rännanud koju poole ja mõelnud iseene-
tes: „Ei tea mis kodu tegema hakkata! Raha kõigist
kolm kopikat, kui kaugele ja sellega ikka saad!“

Seda mõeldes tulnud mehele pisarad silma.

Korraga näeb: sant istub tee ääres ja laulab. Soldat tahab mööda minna, aga kuuldes, et sant wäga ilusasti laulab, jääb ta ometi seisma ja kuulab. Sandi laul liigutab nii soldati südant, et soldat läe astu pistab ja kopita sandile annab. Mõtleb iseeneses: „Kaha küll wähe, aga ega ma selle kopitaga ikka palju kauemine läbi ei saa. Annan ta parem waelele sandile; süda ei jää muidu rahule!“

Ja soldat annabgi kopita sandile. Sant tänab. Soldat tahab edasi minna, sant aga ütleb:

„Et mind waest oled aidanud, ei taha sind ka unustada. Muud hääd sulle teha ei wõi, kuid annanulle wäikeste karbi.“

Soldat wõtab karbi wastu, läheb edasi ja mõtleb jälle: „Andsin ühe kopita ära ainult kats jäigi järele. Wend ja wennanaine mul küll on, aga kas need mind aitawad! Wend ehk annaks weel iwalese, aga naine päris tulehark! Wist kihutab mind kohe majast wälja, kui sääl oma nägu näitan!“

Korraga näeb: jälle istub sant tee ääres ja laulab.

„No ega ma sinu laulu enam kuulma hakka ja jälle kopikat raiska!“ mõtleb soldat. Sandi laul kõlab aga weel ilusamalt kui endine. Soldatil ei aita muud nõu, jääb seisma ja kuulab. Süda ei jää muidu rahule, kui peab sandile jälle kopita andma.

Sant wõtab kopita wasta, tänab, õnnistab ja ütleb:

„Sa oled mind wiletsat aidanud, aga muud pole mul sulle wasta anda, kui ainus see sulg. Ehk on sul edespidi sellest sulest abi. Wõta ta enesele!“

Soldat wõtab sandi sule wastu, tänab ja hakkawad siis, teine teisele külgi, minema.

Warsti aga näeb soldat: jälle sant tee ääres, laulab ja palub, nagu kats endistgi. „Kas nüüd pole lu-

gu lahti!" mõtleb soldat. "Nüüd pean viimasegi kopika läest andma, kuna ise täiesti ilma jään. Ei, parem lähen sandist ruttu mööda!"

Sant laulab oma viisi aga edasi. Soldat kuulatab teist lõrripidi ja ei aita, peab seisma jääma.

Saulu lõpul ei anna süda soldatile rahu, ta peab viimase kopika taskust võtma ja sandile andma, enesele moolawad pijarad filma!

Sant küsib neid nähes: "Mis sul wiga pojake ne? Mis su südant waevab?"

"Raskkimmend wiis aastat olen kroonut teeninud ja nüüd lahti saanud," ütleb soldat. "Teenistusest lahkudes oli mul kolm kopikat palga taskus, aga nüüd olen needki ära andnud. Ei tea, mis nüüd päale hakkab!"

"Kas sul lebagi sugulast ei ole, kelle juurde võtaksid minna?" pärib sant.

"Kul wend ja wennanaine küll on, aga wennanaine on nii kure ja tige, et mind filma otsasgi ei sallinud," seletab soldat.

"No mine wenna juure, palu korterit!" ütleb sant. "Kui ta ei anna, siis tule homme siia teelaskemele ehk wõin siis sulle juhatusi anda."

Soldat läheb wenna juure ja palub öömaja. Wend võtab lohkesti vastu, annab süüa, annab öömaja ja soldat heidab puhkama, sest pikk tee on wäga ära väsitanud. Korraga aga kuulab soldat läbi une: wennanaine tapleb kangesti mehega, mis mees niisuguse hulguksse majasse on võtnud.

Soldatile ei tule uni enam, hakkab mõtlema: "Ei niisuguses majas küll elada wõi, pean ikka hommikul sandi jutule minema, ehk teab ta midagi mulle inhatada."

Teisel hommikul läheb soldat santi otsima. Saab ta warsti sandiga kokku ja kaebab oma lugu.

„Kas sul midagi warandust ei ole?“ küsib sant.

„Ei ole,“ wastab soldat. „Reegi sant kinkis mulle teel karbi, teine sule ja see on kõik mu warandus!“

„Hää küll!“ ütleb sant. „Siis kingin mina sulle koti! See on niisugune kott: kui koti lahti võtab ja ütled: „see mu oma kott!“ jookseb kõik kotti, mis ise tahab. Selle karbi pihta, mis sant sulle kinkinud, koputa aga, küll siis saab imet näha! Teise sandi sulg pane müüsi külge ja ütle, kuhu tahad minna, küll näed, mis siis sünnib!“

Sant annud koti ja läinud oma teed. Soldat hakkanud ta edasi rühtima enesele asupaika otsima. Teel tahtnud sandi käest saadud kingitustega proovi teha ja koputanud karbi pääle: Kohe 12 muusikanti väljas ja mängivad nii ilusasti, kas kuula või jõõmata. Soldat koputab jälle karbi pääle: — muusikandid kadunud!

Nüüd võtnud ta sule, pannud müüsi ääre ja ütelnud ise: „Wii mind linna!“

Silma pilguga soldat linnas. Tahtnud linnast veel edasi minna ja võtnud sule müüsi äärest ära. Aga ei lasta enam edasi, üteldakse: „Siis saad edasi, kui muusikantidid muretsjed! Võta välja kus tahad, sest suur pidu on tulemas ja pidu ei või ometi ilma muusikantideta pidada!“

Soldat lükanud tingimist täita. Pidul õhtul läinud ta piduseali, koputanud kolm korda karbi pääle ja filmapiit olnud 12 muusikanti väljas. Mänginud nii ilusasti naga linnarahwas enne poelnud kuulnudgi. Kõik imestanud, kust soldat niisugused muusikandid võtnud. Pidul lõpul koputanud soldat jälle karbi pääle ja mängumehed olnud nagu tina tuhka kadunud.

Selle eest saanud soldat linna rahwast palju tänu ja hull raha ja rännanud pärast pidu jälle edasi, sest ei keelatud teda enam edasi minemast.

Teisel päewal jõudnud soldat teise linna, aga ei lastud linnast läbi minna enne, kui linna kassas löõd

ei tee. Linna rahwas ölnud wäga waeseks jäänud ja pole enam kuskilt kulda ega hõbedat saanud, kui ainult kiriku torni otjast kuld nupust mida nad nõuks wõtnud maha tuua ja rahaks lasta teha. Aga torn on kõrge ja keegi ei pease torni otja. Sellepärast linna rahwas soldatilt nõudma, et soldat nupu maha toots.

Soldat nõus. Ta pannud sandi sule mütsi äärde ja lennanud kohe torni otja, wõtnud kuldmuna torni otjast maha ja wiinud linna rahwa kätte, mille üle nad wäga rõõmsad olnud, et jälle kulda said. Nad olnud soldati wastu tänulikud, andnud talle teeraha ja saatnud auuga linnast wälja.

Järgmisel päewal juhtunud soldat jälle ühte linna. Ei lasta meest jäslegi enne läbi linna, kui linna lasteks tööd ära ei tee.

Linnaas olnud lugu järgmine:

Selle linna haigemajast kadunud wangid ära, ehk küll kõik ukjed kinni olnud, kuidagi aru ei olnud saada, kust wangid wälja peasenud. Wiimaks on hakatud arwama, et mõni waim wangid ära warastab. Soldatile antud käsk kühustuseks, et ta peab wangide lahti peastja kinni püüdma, wõi muidu ta linnast edasi ei pease.

Soldat pandud õõseks wangitorni wangide lahti peastjat kinni wõtma, üks keeratud lukku, et soldat ise põgeneda ei saaks. Kinni panejad linnalised aga arwanud iseeneses, et wangide lahti peastja õõsel soldatigi lahti peastab ja ära wiib.

Soldat wälwanud poole ööni. Korraga ilmunud suur mees soldati juure ja ütelnud:

„Tule minuga kaasa! Üheskümme ühesa meest olen siit ju ära wiinud ja kui sinu ka ära wiin, saab a täis. Sina oled wiimane. Rohkem ei ole mul enam tarwis!“

Soldat tahaks küll wasta ponna, aga mis ja nii-
suguse juure mehe wasta paned! Korraga tulnud

soldatile sandi antud kott meele. Kohe ütelnud soldat :
 „See mu oma kott !“

Maewalt öelnud soldat selle sõna, kui wangide lahti peastja kahanema hakkanud ja iseenesest kotti jooksnud. Soldat sidunud kotti suu kinni, jätnud wangide lahti-peastja kotti ja hakkanud hommikut ootama.

Hommikul tulnud soldatit vaatama. Arwatud, et soldat ammuqi juba ära wiidud, aga näe imet : soldat astub uise läwel vaatama-tulijatele vastu ja ütleb ise naeratades :

„Sind juba kotis ! Püüdsin teise öösel kinni !“

Soldat wiinud koti sepa juurde. Sepp kohe kott alasile ja haamriga kotile pihta wirutama. Tampinud seni kuni natuke weel koti soppi järele jäänud. Wiimaks aga tekkinud alasi ja haamri wahel tagumiseft kotile auk sisse, wangide lahti peastja peasnud seda wiisi wälja läinud lendu.

Sellegi poolest ei lastud soldatit weel linnast läbi. Teisets ööks pandud üks wang wangitorni ja tahetud näha, kas wang jääb sinna wõi kaob jälle ära. Aga waata, hommikul olnud wang alles ja pole enam ära kadunud.

Nüüd antud soldatile luba edasi minna, aga enne maksetud weel hääd waewa palka, et wangitorni korda seadis.

Mis soldatil nüüd wiga elada ! Hull raha taslus nagu kindralil.

Edasi käies juhtub soldat jälle sandiga kokku. Sant laulab tee ääres, aga nii ütlemata ilusasti, et soldat kuulama peab jääma. Sandi laul liigutab nii soldati südant, et ta kõik teenitud raha sandile annab.

Sant tänab südamest ja ütleb wiimaks :

„Paraku pole mul sulle midagi vastu anda. Aga ühe hää õpetuse annan sulle ometi. Mine seda teed möödaj paremat kätt ikka edasi, kuni sa wiimaks ühe maa juurde jõuad. Sääls wõetakse sind lahkest vastu,

antakse sulle süüa ja juua. Aga hoia, et sa teist teed mõõda pahemat tätt ei lähe!"

Soldat tänab juhatusi eest ja hakkab jälle edasi minema. Jõuab ta viimaks maja juurde dieti välja. Majas mõetakse soldat lahkesti vastu, söödetakse ja joobetakse, nii et küll saab. Rästakse koguni jäädavalt sinna jääda ja — tööd ei sugugi! Ühehädalt: soldatil päris kuldne põli.

Kolm nädalat elab soldat sedawiisi ses majas. Pita pääle hakkab aga soldatil aeg igavaks minema ja mehel himu kuldset põlve pidades täis saama. Ta arvab, et tarwis oleks edasi minna.

Küll keelatakse soldatit jääma, aga ei soldat mõta kuulda, vaid paneb plehku ja mõtleb iseeneses: „Mis pärast saant keelas mind teist teed minna. Tarwis seda teist teed minna!"

Ja soldat hakkabgi keeldud teel edasi minema. Jõuab viimaks ühe suure maja juure ja tahab sisse minna, aga ei pease: ukseid kõik kõvasti kinni. Ei aita muud, mees hakkab ukse taga kolistama ja hüüdma, et teda sisse lastaks.

Meheksene aga ei teadnud sugugi, et see pörgu oli, kuhu juhtunud.

Wanad poisid kuulsud, et inimene ukse taga jooksnud kõik rõõmsa meelega teda sisse lastma, kes ise nende juurde tuleb. Soldat aga märkab kohe misjuguised elustad talle uft lahti tegema tulewad. Ta tõmbab karjauhti! 9 risti ukse pääle, et wanad poisid välja ei pääseks. Selle pääle lööb enesele 9 risti ette, et kurjad waimud kallale ei saaks. Viimaks tõmbab pörgule weel piiri ette ja ümber ning näitab, et kurjad waimud ainult selle piirini mõiwad käia ja liituda.

Wanad poisid püsti hädas: ukseid kinni, ristid ees, ei pease enam välja. Rodu ei ulata ka enam kaugele: igal pool piirid ees. Rodu küll, aga just kui nagu wangi.

Beremeeb wiimaks Jumalale kaabama, et soldat põrgu wäge enam kodust wälja ei lae minna. Palub Jumalalt abi, et soldatist lahti saaks.

„Katsuge ise, kuidas soldatist lahti saate!“ wastab Jumal. Wanopagan läinud koju hakanud kõige perega nõu pidama, kuidas soldatist lahti saaksid. Wõtnud wiimaks nõuks pillisid ja wilesid puhuma hakkata, ja kui soldat nende mängu kuulab, soldat salaja kinni wõtta ja põrgust wälja lüüata.

Teisel päewal kuulab soldat walju wilede ja pillide häält. Wängitakse nii, et lust kuulata. Ja soldat jääb kuulama. Korraga asuwad selja tagast põrgupoisid soldati kallale ja wistawad soldati põrgu ukselt wälja.

Ruhu soldat wiimaks saanud, ehk kuhu ta jäänud, ei ole teada.

(M. J. Eisen).

15. Surm pudelis.

Surm läinud enne wanast fõrd wälja jalutama, et teel wast mõnda wastu tulejat tabada ja siit maa päält ära warjuriisi toimetada.

Tugew noormees tulnud surmale wastu.

„Dot, oot, tahan sind enne pisut hirmutada ja sinu hirmu nähes ennast rõõmustada!“ mõtelnud surm iseeneses ja astunud mehele lähemale.

Mees näinud, et surm tulnud ja hirmu wäris käinud tal üle teha. Siiski löönud südame kõwaks ja tahtnud kawatusega surmale wastu hakkata.

Surm tulnud mehe juurde ja hakanud kõhe hoop-
lema:

„Küll oled sina aga suur ja tugew mees, kuid siiski wilets ja waewaline, nagu tahtupis. Waata, mina olen küll kuniwetu ja kõhn, nii et kõik kendid mul logisewad, kuid sinust olen üle alati:

Mehel juhtunud parajalt tühi pudel taskus olema. Ta võtnud pudeli taskust välja, näidanud naeratahes surmale ja öelnud :

„See on kõik tühi kiitlemine, kulla külamees ! Mis asja sina ka teha mõistad, ehk kes ja dieti oled ! Ehk kui ka kõik ära võid teha, siia pudelisse ja ometi ei oskaks pugeda !“

„Ahahaa !“ naernud surm. Tühi asi mul pudelisse pugemine ! Pane pudel maha, siis näed alles kuidas pudelisse poetatse !“

Mees pannud pudeli püsti maha ja võtnud forgi päält ära.

„Noh, näita siis oma oskust, et teost meest ka kiita võin ja ilmaaegse suu loba järele iga ühte wasta tulijat austama ei hakka !“

Surm kahandanud ennast pisemaks ja pisemaks nagu konna poja ja pugennud siis läbi pudeli kaela pudelisse.

„Kas näed nüüd, wa wader, et mina seda tükki ka wäga hästi võin teha !“ hüüdnud surm pudelist.

Mees aga enne mõeldud plaani järele lipsti forgi pudelile pääle ja litsunud tämlaga forgi kõwasti finni. Teinud weel mittu risti forgi pääle, et surm forki päält välja ei rõhuts.

„Nüüd, wana wennas oled ja pudelis ja pudelisse ka jääd !“ naernud mees.

Surm saanud aru, et hädas olnud ja hakanud kohe meest paluma :

„Kulla külamees, lasse lahti ! Ma luban sind kas sada aastat elada, kui mind siit peastad.

Mees ei kõsagi surma palwe pääle. Teinud kinnasse suure augu ja tahtnud surma kõige pudeliga sinmaha matta.

Nüüd hakanud surm pudelist ähwardama :

„Kuule, külamees, kui sa mu palwet ei täida, siis usu, nii pea kui siit peasen, oled sina esimene kelle hinge ma wõtan !“

Ei mees hooli aga surma ähwardamisest midagi. Matab surma pudeliga künta alla maha ja läheb ära koju. Kodus kuulutab teistele asja lugu ja ütleb, et nüüd enam ei pruugi kellelgi surma kartä : surm pudelis ja pudeliga künta all, kust teegi teda ei tea päästa.

Inimestel hää meel, et surm pudelis wangis, kinnitud mehele hulga raha ja elanud rõõmsasti, sest surma pole enam kartä.

Mees ise aga olnud kõige rõõmsam. Mis nüüd wiga elada ! Raha küll, aega elada küll, muud kui ole rõõmus, rõõmulan :

Aga inimeste rõõm oli üüris : Ei surnud enam inimesi, neid sai nii palju, et üksteise küljes külg küljes kinni elama pidanud. Hallid eided ja kulupää taabid äganud ja oiganud haiguste käes, ise ammu ju mulla karmä aga ära ei sure. Tee mis tahad, ei sure tappegi ! Mis peab tegema, on päriselt wõimata elada, aga surra ei saa !

Rahwas hakkab wiimaks mehe palwet kää ma. Üks tuleb, teine läheb ja igaüks palub :

„Kulla mees ! Kallis mees ! Oase surm lahti ! Anname sulle nii palju raha kui iial tahad !“

Mees häbas ! Ei wõi surma lahti lasta, sest esimene ohwer oleks ta ise !

Wiimaks hakkatakse meest wägiwallaga sundima, et ta surma lahti peastaks, sest ilmarwuta haigeid saab juba wäga palju ja nende häda ei suudeta enam näha.

Mees põgenenud metsa, elanud sügawas laanes, ühes metsloomadega.

Selle pika aja jooksul kaswanud surma poeg juba suureks ja saanud täiealiseks. Poisile tulnud isa õpetused meele : „Poeg, kui mind kaua aega kodu ei ole näha, siis on mulle õnnetus juhtunud. Hakka siis mind

otfima. Kui leiad ja ma jõuetu olen, siis puhu läbi nina sõõrmete mu pääle. Küll ma siis ülesse ärtan ja toibuma saan!"

Surma poeg tulnud ilmaffe, kuulnud inimeste läest, et keegi surma pudelisse ojanud ja maha mainud. uhu kohta, seda ei teadnud keegi seletada.

Selle pääle hakkanud surma poeg maa seest otfima, torkinud ja sorinud lõik sood ja meisad, põllud ja rabad läbi, kuni wiimaks pita waewa järele wana surma tünta alt üles leidnud.

Rahmanud kohe pudeli pihku ja waadanud, pudelit wastu walget hoides läbi pudeli mis isa sääl teeb: wanamehel jalad sirewile, lüed kõwerile ja ei liiguta enam vimugi!

Noorsurm tistunud ruttu pool mädanud korgi pudeli päält ära ja puhunud läbi nina pudelisse: Ei wanamees lõssagi; puhunud weel: juba wana surm lõõnud silmad lahti. Puhunud weel korra: juba liigutanud jalgu. Poeg puhunud weel õige tugewasti. Wopsti! karanud surm pudelist wälja wastu poja nina, nii et nina wiltu läinud ja wiltu jäänudgi.

Kohe hakkanud wana surm nüüd hoollega ametisse. Andnud koleraale äsu ja katkule woli oma nimel toimetada, niitnud inimesi maha teiste tõbede ja muude haiguste näol nii palju, et üks elaw inimene teist elawat mitme wersta tagast weel otfima pidi. —

Kas ta ka oma wihamäest wangištajat laanepõhjaft üles leidis, seda ei tea muinaslugu jutustada.

(Ed. L. Böhrmann j. t.)

16. Kolm kofilast lorraga.

Ennemüiste tulnud ühele rikkale ja ilusale neiu-
le kolm kofilast lorraga. Et mehed lõik t hliid ja au-
sadb, pädägi ka wiisakad ja ilusad olid, siis ei teadnud

neiu, sellele minna ehk teda jätta. Nii oli päris täbar ; ta mõtleb ja mõtleb, aga ei saa õige järje pääle.

Viimaks tuleb talle hää nõu meele ja ta ütleb lahkesti kofijatele :

„Kuulge, noored mehed, et te kõik mulle meele järele olete, siis ei tea ma õigesti, teda teie seas valida, sellepärast on mul üks plaan : Kes teie seas mulle kõige parema kingituse toob, sellele ma siis ka lähen.

Sellega olid peigmehed ka rahul. Et nad sõbrad olid siis läksid nad üheskoos ka kingitusi otsima.

Räidi kõik kohad läbi, aga kuskilt ei leidu nüd midagi meelepärast, mida pruudile mõiks wiia.

Viimaks jõuavad nad ühte linna, kus üks ütle-mata tore peegel neile meeldinud. Nad pärinud hinna järele kaupmees ütleb : „3000 rubla.“

„Miks nii kallis?“ küsivad kofilased.

„Teate, see peegel ei ole liht peegel. Kes sellesse peeglisse waatab, näeb kõik ära, mis iganes näha soovib!“ vastab müüja.

Mehed peavad nõu ja jõuavad otsusele, et see peegel üks kõige parematest kingitustest on, mida pruudile mõiks wiia.

Üks ostab peegli 3000 rubla eest ära ja siis minnakse jälle edasi teisi mõnusaid kingitusi otsima.

Veitakse ime tore tõld, aga hind jällegi 3000 rubla.

„Miks nii kallis?“ pärivad kofilased.

„Teate, see tõld ei tarwita hobuseid ega tiislit waid ta sõidutab ise ennesest igale poole, kuhu sõitja soovib!“ vastab müüja.

Mehed peavad nõu ja jõuavad otsusele, et see tõld üks kõige parematest kingitustest on, mida pruudile mõiks wiia.

Teine ostab tõlla 3000 rubla eest ära ja mindakse jälle edasi kolmandat kingitust otsima.

Pikka otsimise järele leiavad sõbrad ilusa õuna, mis neile jälle väga meeldib.

„Kui kallis on selle õuna hind?“ päriwad nad „3000 rubla!“ kostab müüja.

„Miks nii kallis?“ küsiwad kofilased

„Teate, sellepärast on see õun nii kallis, et ta iga haige terweks teeb, kes taht aga kröömike sööb!“ jeketab müüa.

Kolmas sõber ostnud õuna 3000 rubla eest ära ja nüüd hakkawad üheskoos jälle tagasi minema.

Peegli omanikul tulnud soow peeglist waadata, mis pruut kodus teeb. Waadanud peeglisse ja näeb: pruut kodu suremas haige!

„Mis nüüd teha? Kuidas nüüd ruttu kodu pruudi juure saada!“ õhkab peegli omanik.

„Wul ju tõld!“ hüüab teine kofilane rõõmsamalt. „Katsume järele, kas ta sõidutab meid ruttu koju. Riideti ju, et ta soowijat igale poole wiib!“

Meheid istuwad tõlda ja tõld weereb pruudi kodu poole, et rattad hundawad all. Katuse aja pärast päral.

Õuna omanik aunab pruudile kohe õuna süüa. Pruut sööb ja saab sebamaid terweks.

Nüüd priiudil uus küsimus otjustada: kelle tinki kõige parem on ja kellele mehele minna!

Kuid pruut ei pea kaua aru. Õun oli ta terweks teinud, päälegi oli ta poole õuna ära söönud ja poole õunaga ei wõi kofilast enam mine mahaata. Õuna o ojast sai peigmees ja teised pidid oma kingitusega lahutama.

(M. J. Eisen j. Ed. L. W.)

17. Kaks ja rebane.

Oli kaks, rebane ütles! „Wõta mind naiseks!“

„Wõin wõtta, miks ei!“

Saawad onnikese, elawad sääl.

Hunt läheb mööda, rebane puhastab õue pääl soolikaid.

„Mis sa teed?“

„Ma soolikaid puhastan. Aga ära sa siin nii kõvasti karju, kui mu mees kuuleb, siis pole muud, kui surm.“ Hunt plehtu.

Tuleb karu: „Tere, wader, mis siin teed?“

„Soolikaid puhastan. Aga ära sa siin palju karju, kui mu mees kuuleb, siis pole muud, kui surm.“

Karu latsub et minema saab.

Tuleb metsfiga: „Tere, wader, mis sa teed?“

„Mul ju kolmas päew, kui soolikaid puhastan. Aga ära sa siin palju rõõka, kuuleb mu mees, siis on surm sul käes.“ Siga minema.

Jänes tuleb, küsib ka.

„Eks näe, soolikaid puhastan. Aga põgene, põgene, kui mu mees kuuleb, ei siis hääduft ole.“ Jänes metsa.

„Noh, hää küll,“ ütleb hunt, „waja kass ja rebane külasse kutsuda.“

Läheb kutsuma: „Rebane ja kass, tulge meid ka waatama!“

Rebane wasta: „Mitte ei tule!“

Läheb karu kutsuma, mõmiseb: „Rebane ja kass, tulge te' meie poole külasse ka!“

Rebane wasta: „Mitte ei tule!“

Läheb metsfiga, tõugub ümber onni. Kass waatama: „Mis sa tahad?“

„Tulge meie poole külasse; tulge su mees ja sina!“

„Tuleme küll, miks mitte!“

Metsfiga poeb tamme juurte alla, hunt rao kuhja sisse, karu rönib tamme otja.

Hunt ajab pää wälja: „Wader, kas näus ju?“

Karu wasta: „Näus, näus, wäikene om, wäle om.“

Hunt tagasi, händ jääb wälja.

Ras ja rebane tulewad, kas näeb hundi hända, arwab hiire olewat, hommastega krapš! kinni: hunt maast äles; kas lohtub, tamme otsa — karu näeb kassi: „Oi nüüd mul ots-käes!” hüppab maha, otse sea selga. Minema kõik metsa, et tolm taga.

Ras ja rebane jäid, jüüa, juua käes küllalt.

(D. Kallas.)

18. Loomad pattusid parandamas.

Oli perenaene, oli tal kas.

Korjas perenaene piima, korjas, sai paja täis.

Tuli kas, ajas paja ümber kõige piimaga.

„Oh ma waenekene,” hädaldas kas, „mis nüüd ikka teen, kuidas selle patu andeks jaan? Mis muud, kui lähen pattusid parandama!”

Päts ta patale, sai ta metša; tuli talle jänäs wasta, andis hää päewa: „Tere wader! kuhu lähed?”

„Tere ise ka! kuhu lähen? elasin perenaese juures, korjas perenaene piima, sai paja täis, mina waenese kallasin ümber — lähen patale!”

„Ah, wõi patale; siis wõta mind ka ühes!”

„Mis sina siis halba tegid?”

„Sõin peremehe kaerad ära kõik: üks libe jäi teist huiltama.”

„Mis siis muud, kui tule ühes!”

Pätsid nad, lätsid, tuli neile rebane wasta:

„Tere ka kas ja jänäs! kuhu ruttate?”

„Patale ruttame!”

„Wõi patale! mis teil siis südant waewab?”

„Kallasin perenaese piima ümber.”

„Sõin peremehe kaerad ära.”

„Oh waderikesed, wõtke mind ka ühes, mul ka süda raske: nägin suure hulga anesid, wõtsin kaelad maha kõikidel.”

"Eks tule!"

Lätsid nad kolmefesti, lätsid, lätsid, tuli hunt wasta:

"Tere, tere, waderikesed! Ruhu te' kolmefesti lähete?"

"Batale läheme, oleme palju paha teinud; mina perenaese piima ümber kallasin; — mina peremehe laerad ära sõin: — mina anedel kaelad maha wõtsin."

"Eiis wõtte mind ka ühes, oli ilma hää lehm mina ta maha murdsin."

Lähewad nad neljafesti, juhtus karu wasta; palub ennaft ka ühes tulema: "Oli ilmatallis täft, mina tal hinge wõtsin."

Lätsid nad kõik, leidsid suure sügawa hana, hana üle õrs. Ütles kass: "Kes õrt laudu üle hana lähed, selle patud on parandud."

Kass ise kõige ees läks üle kui tuul. Jänes temale järele: kukkus hauda. Astus rebane, sai poole ni, libises fiske. Konis hunt õrre päale, sai tord hännaga heita, oligi sees. Karu katsus, es saa dieti esimesi lappigi päale, juba oli teiste kaelas ühes õrrega.

Elastid nad, elastid hana põhjas, hakkas neid nälg waewama: Mis nüüd teha?

Rebasel hää nõu läe pärast:

"Hakkame laulma, kellel kõige wähem häält, selle sööme ära!"

Tubli! Hakasid laulma: karu mõiratas, nii et hana seintelt liiw warises maha; hunt hulus, et teistel kõrwakuulmine jäi finni; mis jänes oma piitsumisega nende kõrwal! Sõid ära jänese. Rebane ei teinud suudgi lahti, ta kuulas päält ja andis otsust, kuidas kellegi häält kõlanud.

Elastid nad selle söömaga paari päewa: jälle wana lugu käes, tõht tühi. Hakasid jälle laulma. Karu küll mõmiseb, mis maa müdiseb, aga hundil kõlab enam läbi. Eöödi ära karu. Rebane, kawal loom, sõi, mis

kõht kandis, toppis pääle selle weel karu soolikaid oma istme alla.

Elasid nad jälle paari päewa, hakkas hunt tae-
bama.

„Rebaselene, waderitene, kõht tiunub, süüa ta-
haksin!“

„Mis mina sind tean aidata, sõnn isegi omi soo-
litaid.“ Ütles, ise tarib karu soolika istme alt wälja,
pistab tüki suhu.

„Rebaselene, wennatene, anna mulle ka maitsta!“
Andis rebane hundile soolika otsakese, see ahmis ta
näljase suuga minema; rebane enam ei andnud, ütles:
„Wõta omi!“ Hundil magu suus, hakkas omi sooli-
kaid wälja kiskuma, lõppes sinna paika.

Rebane jäi ükfinda, sõi hundi ära. Istus,
istus, kaua ja söömata istud! Mis teha? Näeb,
rästas hüppab hana äärel; tema rästast hurjutama:

„Rästas, rästas, katsu, et sa mind hauast wälja
saadad, muidu sõnn su pojad wiimseni!“

„Aga kuidas ma find wälja saan?“

„Too otsakesi, wiiska raokesi!“

Rästas kandis, kandis, et film punnis: haud
fai täis, rebane wälja.

„Rästas, rästas, anna mulle süüa, muidu ma
su pojad sõnn!“

„Aga kust ma wõtan?“

„Waata, jääb lähed ema pojaga warrule, muna-
putru kausiga ühes. Sina lenda neile ümber pää, ifka
ümber pää, siis ema paneb munapudru maha ja lähed
witja lõikama.“

Rästas lendas, lendas: naine läks witja lõikama,
et rästast ära ajada; nii kaua rebane muretses muna-
pudru eest. —

„Rästas, rästas, anna mulle juua, muidu ma
su pojad sõnn!“

„Aga kust ma sulle juua saan?“

„Waata, säääl sõidab mees pulmale, waat olut rattal; sina aja ümber waadi wifti, mees hakkab sind lööma, lööb wifti ka wälja.“

Rästas ajab ümber waadi wifti, mees teda piit-
saga hurjutama, lööb wifti eest ära: ölu kallab wälja
mis sorinal, kui piiti pulgast tunagi, rebane joob kõhu
täis, joob pää ka täis.

„Rästas, rästas, nüüd saada mulle naerda, mui-
du ma su pojad sõnn!“

„Aga kuis?“

„Waata, isa pojaga peksawad rehte, sina lendle
ümber isa pää, ikka ümber isa pää; poeg tahab loodiga
sulle häigada, häigab isale mööda lõrnu: siis mul
naerda küllalt.“

Rästas lendleb ümber isa pää, poeg teda ära
ajama, annab isale igawese matju: rebane peksab rõõ-
mu pärast käppi kottu, naerab nii, et wats wabiseb.

„Rästas, rästas, nüüd saada mulle hüpata!“

„Aga kuidas?“

„Ääti mõisa! säääl ma ootan aia all, ja mine
sisse ja hüüa: „Laste hurdad wälja, hurdad laste
wälja, rebane aia all! — siis ma saan hüpata nii
palju, kui aga süda lustib.“

Ääksid mõlemad mõisa, rebane jäi aia alla, rästas
hüüdis hurdad wälja. Tulid kõik mühinal, tuhinal,
hakasid rebasele järele ajama; ajasid, ajasid, ei saanud
lätte — rebane kadus eest, kui tuul, peasis ära koopa.

Hakas ta koopas jalgadelt küsima:

„Mida te' tegite mu peastmises?“

„Me kaewasime, kaewasime, et rebane ära sai?“

„Aga tagumised jalad, mida te' tegite?“

„Me hüppasime, hüppasime, et rebane ära sai?“

„Aga filmad?“

„Me ikka tähendasime teed, et rebane ära sai?“

„Aga nina, mida sina tegid?“

fai?" "Mina nuusutasin, haisutasin, et rebane loopa
fai?"

"Aga kõrwab?"

"Me mnud kui kuulsime aga, kuulsime, kuusi häda
tuleb!"

"Koh, ja händ?"

"Ma putu puuhhe, rebahüi raaaga, et repän
kätte fai!"

"Ah wõi seda sa tegid! Säh hurt, söö händ ära?"

"Rebane pistis hanna tuusti wälja, oligi hurt
loopa juus ootamas, napsas linni, söi hanna, söi re-
baste ka.

(D. Kallas).

19. Imelik lugu uueaasta ööl.

Kord tulid mees ja naene wana aasta õhtul kirikust.
Tee ääres kiriku ligi oli aga kõrts ja mees tahtis wägi-
e kõrtsi sisse minna, et ka kõrtsis wana aastat juma-
laga wõits jätta. Ta kutsund naist, aga naene ei lähe
kõrtsi, waid lubanud tasakesi edasi minna ja meest jä-
rele oodata.

Mees läks kõrtsi ja töötas kõhe naesele järele tulla.
Naene läheb pikkamisi teel edasi, lasab teised kirikulised
enejest mööda minna, seisatab wahel ja ootab, et mees
järele tuleb, aga meest ei tule. Suba jääb tee tühjaks
ja naene sammub üksinda talwe-öö wailuses edasi. Ta
waatab tagasi, aga kedagi ei näe film enam järele tu-
lewat. Seisatab, ootab ja läheb jälle tasasel sammul
edasi.

Waatab jälle tagasi ja näeb: kaks inimest jumpa-
wad, tüft maad tee äärest eemal, mööda umhset lunde,
just tema kohal, edasi.

"Mis hullu inimesed need on, kes mööda hange
müttawad ja tee pääle ei tule?" mõtleb naene, aga
õiget aru selle üle ta endale anda ei oska.

Läheb jälle tüft aega tasakeft edasi, aga meest ometegi järele ei tule. Istub wiimaks kiwi otfa ja ootab. Aga laua fa iffa ootad kallil ööl, kui ümbrus kõik nii ütsil ja öudne. Tõusnud üles, halkanud jälle jalg jalalt edasi astuma. Tüfti apa pärast waatab jälle tagasi ja näeb lorraga, et needfamad lumes fumpajad faks inimest otfe tema kohalt risti tee poole tulewad.

Naene jäänud feisma ja mõelnud: „Dot, ma õige waatan, kes nad on, ehk las ma neid tunnen!“

Snimesed tulnud lähemale, üks kadunud järsku teise kõrwalt ära ja teine läinud ütsi risti üle tee, otfe alla järwe poole.

Naene tundnud koke ära, et fee ta oma mees ol-
nud ja hakanud meest hurjutama:

„Mis wigurit fa teed? Kuhu fa tahad minna? Mis fa tembutad, et mööda umbset lume fumpad ja ristinimese kombel teed ei käi? Kas fa purju oled en-
nast joonud, wõi mis wiga ful on?“

Aga mees sammub ilma seifitamata järwe poole edasi, nagu ei kuulski ta naese hüüdu.

Naesele lõõnud hirm südamesse ja hakanud mehele järele jookfma, aga enne kui ta mehele järwe äärde juure faanud, karanud mees karsumbi järwe.

Snimesel filmapilgul pole naene enam midagi näi-
nud, aga wähe aja pärast tulnud mees wee pinnale tagasi.

„Büha Sumal!“ hüüdnud naene ehmatades ja haaranud mehe käest kinni. Aga jõud ei jaksanud meest meest wälja tõmmata. Halkanud waljusti appi karjuma, mille pääle fa wiimaks paar meest, kes liia kuulnud, hobuse ja faaniga jaole jõudnud.

Need tõftnud mehe faani ja wiinud koju. Ku id mees es kõnele teel sõnagi, fa kodu mitte.

Pandud fangi ja jäänudgi haigena sinna mõneks päemaks.

Wiimaks, kui wähe toibunud tulnud mehele kõne-
and tagasi ja ta jutustanud hiljem naesele:

„Kui ma kõrtsi läksin ja sina wälja jäid äkki koju poole minema, wõtsin naela wiina, jõin ise ja andsin ka teistele sõpradele. Niisama tegid ka kõik teised, kuni kord jälle minna kätte tuli. Mul läks pää juba segi; silmad jäid kirjuts ja tahtsin sinule järgi hakkata ruttama, aga seal tulid sina minu juurde, kutsusid mind kõrwale tuppa ja sundisid, et ma sulle ka wiina ostats. Ma ostsin ja sina jõid, jõid järgimööda mitu klaasi. Siis kutsusid sa mind salaja ära minema ja meie läksime. Tee oli väga umbseks tuisanud ja ma ei jõudnud enam käia. Sa ütlesid, et küll sadu warsti üle läheb ja tallutasid mind kättpidi läbi lume. Wiimaks jõudsime koju, aga oli hoopis teist moodi tuba, kui meie tuba ja hull küünlaid färasid meie ümber. Siis kadusid sina ära, ma libisesin ja kukkusin nagu kuhugile . . . Keegi nagu hüüdis Sumala nime ja siis ei kuulnud, ega teadnud ma enam midagi. Siis jälle nagu olets mind kättpidi weetud, inimesed kõnelesid ja külm wesi sulises mu ümber. See on kõik mis tean.“

✓ Mees paranenud pikkamisi, saanud päris terveks aga sest saadik pole enam kõrtsi läinud ega wiinatilka wõtnud.

Raisele jäänudgi aru saamatuts, kas mehe wõrgutaja hää wõi paha waim olnud.

(Ed. L. Böhrmann.)

20. Wana-herra matus.

See lugu sündis kolm põlwe tagasi, mida minu wana-isa poisikesepõlmes weel oma filmaga näinud.

Wara mõisas suri wana-herra ära, kes oma eluajal väga osaw olnud kepiga ümberkäima ja teolisi igapäew talli juures külmasaunaga warustada lastnud

Proua aga olnud hää inimene, kes kõikidele hääd püüdnud teha. Ta lastnud terve walla herra matus-

teks mõisa käsutada, pidanud suure peie-pidu herra lah-kumise auks ja andnud rahwale nii palju wiina ja õlut, kui teegi juua jõudnud.

Olnud sügise aeg. Wideswiku ajal wiidud suure rahwa hulga saatel herra korjus sugukonna labelisise ja peetud sääl weel wiimne palwe ja jumalaga-jätmi-se kõne. Kui kõik korras olnud, lõpetanud rahwas peie pidu ja läinud igaüks oma koju.

Hommilul aga on mõisa wahimees kadunud, otsitakse taga igalt poolt, aga kusagilt ei leita. Naene finnitab, et ta õõsel sugugi kodu ei ole läinud. Teised moonamehed teawad ütelda, et õhtul furnuron-gis kindlasti ühes läinud.

Wiimaks tuldas arwamisele, et wahimees ehk labelikambrisse tufastanud oleks maha jäi, kui teised ära tulid ja üks lufustud sai.

Walitseja tõi lähtu proua käest furnukambri wõt-med ja kujukas läks kahe teise mehe saatel labelisise waatama. Teewad ukse lahti, näewad: Wahimees lamab luukambri läwe all maas, näost walge kui kriit ja ei tõuse enam ülessegi.

„Mis sa siin teed, Suhan?“ hüüab kujukas. Tõu-se üles ja tule ära koju?“

Wahimees ajab end hädawaewaga jalule ja to-geles jatkku kaupja sõnu suust wälja, öeldes:

„Kulla wennad, ärge käsige . . . Widade — ma olen hirmsaid asju näinud! . . . Kartus on mu üdi — luukontest kurnanud . . . Hirm mu hinge sees halwa-nud! . . .“

„Räägi, räägi, mis oli!“ päriwad mehed, aga wahimees ei räägi, tahab ruttu koju saada ja lubab sääl kõnelda.

Mehed toetawad teda ja tallutawad koju. Ko-bus räägib ta kujale ja naesele kõigeeste järgmise los.

„Kui meie eila õhtul rongis labeli-kambri lät-time ja õpetaja sääl weel palwet pidas, siis naaldasin

ma ühe firstu taga seinä ääres ja püüdsin õpetaja sõnu tähele panna. Aga uni tähtis wägisi pääle. Ma libistasin end seinä najal istuli ja tahtsin sedawiisi edasi kuulata, kuid wist jäingi magama. Kui ma üles ärgasin, oli mul kange külm ja pikkane pimedus a hana wailus mu ümber pani mind järele mõtlema, kus ma lüül olen ehk kus wiibin.

Ukisti aga kuulen ukse taga wõlmete kõlinal, wõti pissetalje auwu ja üks keeratatje lahti.

Tuule tuhing ukse poolt käis mulle wastu nägu ja filmapilgul sain oma oleku lohast ja asja seisukorrast aru. Üks tõmmati ruttu jälle kinni ja nüüd fähwatas hele walguis üle ruumi. Ma ehmatasin ära. Herra firstu ümber seifid solni musta meest, mustad kaobud pääs ja niisamasugused mustad laiad hõlbid oladel. Üks neist hoidis heledat laternat käes, käis forra ümber herra firstu ringi ja wiskas siis walguse helgi janagu ma nägin, ka oma hirmsa pilgu üle teiste firstude, millede taga mina kükitasin.

Kas ta mind nägi, wõi ei, seda ma ei tea, aga tegemist ta minuga ei teinud.

See tuuris waewalt paar sekundit. Siis pööras ta laternaga herra puusärgi juure tagasi. Teised katsid ajusid sõnalausumata, üks jalutsi ja teine päiwi poolt herra firstu kaanest kinni ja hakasid kaant päält ära tangutama. See läks neil ka wäga ruttu ja kergesti lorda. Kaas tõsteti maha ja pandi seinä najale püsti. Siis wõttis laternaga mees põue taskust pistikese klaasikese, pistis furnule nina alla ja — püha taewas! herra tõusis istuli puusärki. Weel lord pistis mustmees klaasikese herra nina alla ja furnu ronis firstust wälja.

See kõik sündis ilma sõnalausumata, sest ainukestgi sõna ei wahetanud mustad mehed selle aja sees isekeskis. Nüüd wiskas üks neist herrale keti — ketti ta pidi olema, sest ma kuulsin selgesti kõlinal — kum-

ber kaela ja haas herrat, nagu hobust pahma pääl, enese ümber jooksutama. Teine-wõttis kantfika hõlma alt läis herra järele ja ladus kantfikuga herrale turja pääle. Kolmas näitas kesklohas tuld. Sõna ütsti ei lausunud ja pehjetaw herra häält ei teinud. Nii wõis see peks wist küll tund aega wäldata. Siis wõttis tetimees herralt keti kaelaft, teine tõukas ta kirstu ja kolmas wõttis taskust jälle klaasikese, kas sellesama wõi teise, seda ma ei tea ja pistis herrale nina alla. Herralanges kirstu wanaashe olesusse, lais meest tõstsid kaase jälle pääle, rõhufid ta tõwasti ligi ja kolmas pistis laterna hõlma alla. Wõtmel kõlisesid, utz läks lahti, paugatadi kinni ning pillane pimedus ja haurahu walitjes jälle mu ümber, Ma olin hirmu pärast rohkem surnud kui elaw ja ei tea isegi enam, kuidas ma selle aja hommiluni jääd mööda saatfin — Oh, hirmus, hirmus oli asi päält näha, kui nad herrad nii toledasti peksid! . . ."

"Kuule, wahimees," ütles kujukas, "sa olid purjus, jäid kirstude taha seina äärde magama ja nägid seda kõik unes."

"Piha taewas! Ma ju ärkasin enne ülesse, kui mustad mehed weel sisse tulidgi. Oli lange külm, ma hakasin alles arupidama, kus olen, kui korraga wõtmel kõlisesin, tõendas wahimees."

"Uskumata tahab lugu olla, ehk küll herra kuri ja tige saaks oli. Ega ometi wanatondid —"

"Ma tõendan teile Jumala nimel, et see tõsi on," ütles wahimees wahela. "Te wõite waatama minna, sest surnud herra ihu peab selle peksu järelbusel päris siine ehk werine olema." —

"Mis sa räägid!" ütles kujukas ja läks walitseja uskumata juttu wahimehe suust kuulama.

Wahimees lordas lugu weel uuesti ja kinnitas weel Jumala nime juures, et asi tõsi ja õige olnud.

Walitseja kahtleb, peawad kujukaga isekeskis aru ja lähewad furnufambri lugu waatama. Wõtawad ka puusepa ühes, kes kirstu kaane kruuwid lahti wõtaks. Wäsjast poolt ei ole midagi märgata, jest liiwane pörand wõis ehk ära tallatud saada. Wõtawad kirstu kaane päält ära ja kohkumad kõik nii, et ütski sõna suust ei saa ütelda.

Kole olnud nähtus, mida furnu juurest leitud. Nägu olnud must kui paja põhi, huuled pottifinised ja paksuks tursunud. Aga mis weel kõige koleدام: Kaela ümber olnud selgesti kети-lüli märgid tunda, mis ümber kõri pigistades sinna järgi jäänud. Mehed waadanud ka furnu turja päälft ja selga: suured kapi worbid on näha, milledest wälja nõrgunud werine rõsus juba tarduma lõõnud . . .

Walitseja lastnud ruttu kirstu kaane kinni kruuwida, keelanud meestele, et nad mitte juttu nii ruttu laiali ei a'aks, enne kui tema prouaga sellest on rääkinud.

Proua kuulanud pisut kohkudes walitseja juttu ja ütelnud siis:

„Sa, ja, ma teadsin, et see kõik herraga nii wõib sündida, aga ma ei uskunud, et see nii koke, juba furnu tehaga.“ — Proua lõpetas juttu, aga hõitas walitseja weel ukse päält tagasi.

„Kuulge, walitseja, kütsuge see wahimees ja kujukas ka, ma tahan neile midagi ütelda.“

Kutsutud ilmunud. Proua ütelnud:

„Kuulge mehed, teie ei tohi seda juttu wälja rääkida, mina keelan seda herra nimel ja palun, et teie sun peate. Onnis herra tundis üleilmlisi wõimusi ja tal oli nendega tegemist. Need talle ka surma tõiwad Mina maksan teile, salate see nähtus maha, mina ei taha, et niisugune asi rumala rahwa kõrwu lähes. Kas lubate?“

Mehed lubanud.

Proua annud igaühale 25 rubla ja jätnud jama-
malaga, uskudes, et nüüd kõik waitseks jääb.

Nga — pead sa sinni tuule

Tafistustega ! ?

Punni panna rahwa suule

Nii ka võimata. —

Läbi käib mitmest põlvest,

Ragu oleks rutt. —

Viimaks wanarahwa salvest

Algab — muinasjutt . . .

(Ed. L. Böhrmann.)

21. Laupäeva õõfine saunastäik.

Ühel laupäeva õhtul läts waene tütarlaps sauna vihtlema. Oli juba liig hiline aeg ja õõ algas warsti pääle, aga ennem ei olnud waesel teenijal laialisest talutööst kuidagi võimalik õhtule jääda ning pidi nüüd wiimsema ennast higist ja mustusest puhastama minema. Ta vihtles ja pesti sääli esitels wanalesti ja haiglasi saunalisi, mis eest need teda aitumodega tänasid, aitas neid riidesse panna, ära saata ja jäi siis aina üksi lawale, kui teised juba kõik ära läinud olid.

Parajasti, kui ta ennast nüüd rahulikult lawal vihtles, kuulis ta korraga väljas sauna ukse ees suurt sõidumüra nagu oleks suurte sakste tõld ukse ette kihutanud ja sääli sinni pidanud.

Tütarlaps jahmatas. Ta tõmbas ruttu riide ümber ja waatas läbi ukse prao välja. Ukse ees seisis tore tõld kahetsa musta hobusega, kellel tuli ja suits ninasõõrmetest välja tees.

„Mis nüüd !“ ohkas tütarlaps. „Ega see ometi õige asi enam ei ole.“

Ta hiilis wärisedes järele, kes tõllast välja tulewad ja nägi oma suureks hirmuks, et tõllast tõle

must mees ühes oma naise ja kolme pojaga wälja astus. See oli muidugi Wanafuri oma perekonnaga, sääl ei wõinud enam mingit kahtlust olla.

Chmatades tõmbas waenelaps ruttu sauna nurgast pihlakase kapi ja wistas selle uste läwe ette maha, ise jooksis aga hirmuga saunalawale tagasi.

Wanapagan tahtis kohe sauna astuda, aga pihlakast keppi uste all silmates jäi järsku peatama ja ei tohtinud üle pihlakase kapi astuda.

Ütles siis wäga mahedalt ja meelitawa häälega :

„Tule wälja, neiuke,
Lähme ilupidule !“

Siir aga piiksus lawa alt wasele lapsele :

„Ütsi, ütsi, õekene !“

Seda aimas tütarlaps ja kostis wõõrale wastu :

„Ei ole mul piduriideid, ei saa tulla !“

Wanapagan kostis aga ruttu :

„Küll lasen kodust riided tuua, ütles aga, tütrikene, mis sul waja on.“

Siir piiksus lawa alt uuesti :

„Ütsi, ütsi, õekene !“

Waenelaps aimas ja wastas Wanapaganale :

„Ei ole siidiärki selga panna !“

Kohe largas Wanapagana eit krapsti poegade juurde ja küsis :

„Kes teist kõige kiirem ?“

Esimene poeg wastas :

„Mina kui tuul !“

Teine poeg ütles :

„Mina kui wesi !“

Kolmas poeg kostis :

„Mina siin ja sääl !“

Kolmandat poega kästis Wanapagan nüüd kohe koju järgi järele lipata ja ütles :

„Jookse poega, jõua poega,
Seida jalga enda pärast,

Maese saad sa nalja-pärast!

Too kodust siidisärti!"

Pahareti poeg pani kui tuul minema ja oli pi-
sut aja pärast jälle tagasi, siidisärt käes.

„Wõta wastu, neiuksene,

Siin on siidisärgifene,

Lähme ilupidule!" meelitas nüüd Wanapagan.

„Ütši, ütši, õekene!" laulis jälle hiir lawa alt.

„Ei mõi tulla, ei ole fuldakuube selga panna!"
kaebas waenelaps.

Wanapagan pajatas uuesti pojale:

„Jootse poega, jõua poega,

Heida jalga enda pärast,

Maese saad sa nalja-pärast!

Too kodust fulda kuube!"

Poeg kihutas noole kiirul minema ja tõi kodust
fuld-kuue ära.

„Säh, tütreksene, fuldakuub on siin, lähme nüüd
ilupidule!" meelitas Tühitaat.

„Ütši, ütši, õekene!" piitsus hiir sauna nur-
gast jälle oma lorda.

Ja tütarlaps hüüdis uuesti:

„Ei mõi tulla, ei ole hõbewööd wööle panna!"

Wanapagan pajatas jälle pojale:

„Jootse poega, jõua poega,

Heida jalga enda pärast,

Maese saad sa nalja pärast!

Too kodust hõbewööda!"

Hõelusepoege pani kui wälk minema ja tuli nii-
sama ruttu hõbewööga tagasi.

„Säh, nüüd, tütriksene, hõbewöö on siin! Läh-
me aga ruttu minema!" meelitas Wanapagan jälle
uuesti.

Hiireksese märgu andmise päälle wastas aga wae-
nelaps jälle:

„Ei wõi tulla, ei wõi tulla,
Kuldakingad weel on puudu!”

Wanapagana poeg tõi ka kuldkingad ruttu ära.

„Noh, tüdrukene, kuldakingad on siin! Lähme
nüüd kiiresti!” meelitas Wanapagan.

„Ei wõi tulla, ei wõi tulla,
Pähe tarwis hõbepärga!” vastas tütarlaps.

Ka pärg toodi tuule kiirusel ja Wanapagan täis
juba tungiwamalt pääle:

„Pane pähe hõbepärga,
Kulda - kallid neiute,
Lähme ilupidule!”

„Ei wõi tulla, ei wõi tulla!” ütles waenelaps,
„ei ole kuldaförinust sõrme panna!”

Ka sõrmus toodi filmapilk ära. Aga waene-
laps ei tulnud weelgi saunast wälja, waid lasi itka
weel üht ehet teise järele tuua.

Süda õõ jõudis juba kätte. Nüüd olid ka
waesellapsel kõik ehted käes. Ta astus jauna läwele,
oli uhkes riides nagu kuningatütar ja järas aina kuu-
paistusel kullast ja hõbedast.

„Astu tõlga, tüdrukene!” ütles nüüd Wanapagan.
Waenelaps aga vastas:

„Kuhu ma istun? Tõld on tühi, lõwa põhi!
Wanapagan vastas lauldes:

„Sees on, sees on siidisuled,
Sees on padjad paremad!

„Pääl on linad peenemad!”

Waenelaps vastas aga alandlikult ja targu:

„Ma ei ole harjunud siidisulil suituma, peh-
mil padjul magama! Tooge heinu tõllapõhja!”

Wanapagan ruttu pojale:

„Tookse poega, jõua poega,
Seida jalga enda pärast,
Kaele saad sa nalja-pärast!
Tookse üle koiwajõe,

Jõua üle Vähteoja —

Sääl on ilma wõõta kuhki,
Tõtta, tõmba heinu kuhjast,
Sületäis too tõllapõhja!"

Poeg pühkis kui tuulehoog minema, tormas siis jälle kiirelt heina sületäiega tagasi ja puistas heinad tõlba.

Aga jelsamal filmapilgul laulis kutt sauna laskas.

Kohe kadus Wanapagan oma perega, kadus tõld ja tulb puristawad hobused nagu wälgu lööl waataja silmist ära, nagu ei oleks neid sääl olemasti olnud. Minult waenelaps seisis sauna lähel oma kuld ja hõbe ehtes ja oli wäga ära ehmunud, sest et tal nüüd pea enam midagi wabandust kurjawaimule ette tulla ei oleks olnud.

Kui peretütar teisel päewal waeselapse rikkust ja ehteid nägi, siis ei jätnud ta teda enne rahule, kui ta kõik teada oli saanud, kust waenelaps nad sai.

Teisel nädalal, kui wihtlejad laupäewa õhtul juba ära olid läinud, jäi peretütar meelega pärast wihtlejaid üksi sauna.

Ei kestnud ka kuigi kaua aega, sääl kilisesid ja tõlisesid kellad ja tõld norstawat hobustega jäi sauna ukse ette seisma.

Wanapagan astus sauna läwale ja hüüdis meelitades:

„Tule wälja, neiuke,
Vähme ilupidule!"

Peretütar kostis kohe wastu:

„Ei ole riideid selga panna
Ega ehteid ümber wõtta!"

„Küll lasen kodust riided tulla; ütle aga, tütrike, mis sul waja on!" meelitas Wanapagan.

„Üffi, üffi, õekene!" laulis nurgas hiir.

„Mis sina, mudanina, sääl piriſed, kui sa oma suud ei pea!" ütles peretütar kurjalt hiirele ja haldas siis Wanapaganale ette lugema:

„Selga tarwis siidisärki,
Pääle tarwis kulda kuube,
Wööle tarwis hõbewööda,
Jalga tarwis kulda kinga,
Sõrme tarwis kuldasõrmust,
Pähe tarwis hõbepärga!”

Nõnda luges nüüd peretütar Wanapaganale hiire hoiatuselt hoolimata kõik ehted lorruga ette.

Wanapagan pajatas hääl meelel pojale:

„Jookse poega, jõua poega,
Heida jalga enda pärast,
Naese soad ja nalja-pärast!
Too kodust siidisärki,
Siidiseelik, kulda kuube,
Hõbewööda, hõbepärga,
Kulda kingad, kuldasõrmus!”

Silmapiilk tõi Wanapagana poeg kõik nõutud ehted lorruga lätte. Ja peretütar lautis nad ruttn ümber, astus siis Wanapagana soovil tõlda ja kõik Wanapagana pere sõitis tuld ninasõõrmist wälja tihutawate hobustega öö pimeduse kätte, kuhu nad peretütreaga praeguse ajani on jäänud.

(M. Herakli'des, järele.)

22. Põgenew kateskatt.

Ennemuiste kaskwasid ühes talus wanelaps ja peretütar seltsis üles. Peretütar, keda ema väga hellitas, oli tige, laisk ja sõnakuulmata, nagu enamasti kõik hellitud memmetütred, keda ema mõistmata kaswatus ära ritub ja halwaks teeb. Wäesel-lapsel oli aga hää süda, ta kuulas iga ühe sõna ja täitis nõbedasti wõõraema kasku. Eiiski oli wäese lapse põli päratu raske ja väga wilets, sest temale dieti süüagi ei tahtnud anda.

Ütsford lüpfetas perenaene leiba ja andis kõikidele katsekäsku maitseada. Waenelaps palus ka. Pere-naene kaapis kána külsjest natukene taigut, pistis selle weel haganate sisse ja wistas wälja ukse taha, üteldes : „Sõida sohu !“

Waele lapse kõht oli väga tühi. Ta läheb wäljast katkest wõtma, aga pääs hakkab eest ära jooksuma, ikka metsa poole. Waenelaps jookseb järele, aga päästi kätte ei saa.

Metsa fees tuleb talle lammas wastu ja palub :

„Hää laps, niida mind ; mul on soe. Pool minu willast wõta waewatasuks !“

Waenelaps niidab lamba ära, aga ei wõta willu sugugi. Leiwapäts aga pistab jälle punuma, kui tüdurul teda kätte wõtma hakkab. Ta jookseb leiwale järele.

Teel tuleb talle lehm wastu, lüpsit sarwis.

Lehm palub ennast lüpsa ja lubab ka poole piima waewatasuks. Waenelaps teeb, mis palutakse ja annab kõik piima tagasi.

Leiwapäts lasseb jälle jalga ja tütarlaps lippab talle järele. Nad jõuawad ühe taewu juurde, mille ääres üks hobune seisab ja waestlast koha paluma hakkab, et see teda joodaks, waewatasuks lubab see teda edasi sõidutada.

Waenelaps täidab looma tahtmist, aga ei istu ometi hobuse selga.

Pääs tormab jälle edasi ja jääb wiimaks ühe wäike-se hurtsiku ukse ette seisma. Wäike pääl istub wana-eideke ja ütleb waeselapsele :

„Kulla tütrike, küta mulle saun soojaks ja wihtle mind puhtaks !“

Kohe täidab ta wana emakele käsku ja paneb sauna ahju tule. Kui see kündenud, ütleb emakele :

„Wõta mind nüüd tarwu pidi kinni ja wista sauna !“

Maenelaps talutab aga emalele ilusasti sauna ja aitab teda ka lawale.

„Wõta nüüd witsad ja lõhu mu jalg ja ihu nendega hästi palawaks!“ käsib emale lawal olles.

Maenelaps teeb aga pehme wiha ja pesib wanalese õrnasti puhtaks.

Pärast wihtlemist wiib wanale waelaple teise kambrisse, kus palju kastitesti oli, mõned kullast ja hõbedast, teised puust.

„Wali enesele üks waewa palgaks!“ ütleb wanale.

Maenelaps wõtab alandliku meelega kõige halwema. Wanale ütleb lahkesti:

„Mine nüüd koju kutsu kõik tuttawad ja sugulased koku ja tee kastite lahti, küll siis näed, mis jääb seiskab.“

Maenelaps läheb koju ja teeb nii kui kästud. Aga kõik jahmataksid ja tegid suured filmad: Kast oli tulda ja kallid kiwa täis.

Perenaene tahab küll käest ära riisuda, aga nägijaid ja juures olijaid oli liig palju, nii et ta seda ei julgenud.

Tungiwa nõnde päale jutustab woenelaps perenaesele kasti saamise loo ära. Perenaesel kohe plaan peetud. Ta küspetas jälle leiba, andis kõikidele katsekäiku maitseada, ka waelaplele, üksnes oma tüdrukese osa wiskas wälja ukse taha.

Peretütar läheb ära wõtma, aga katsekäik pistab jooksuma. Perenaese tütar taga jäiele.

Teel tuleb lammas wastu, rauad sarwis. Lammas palub ennast niita, mida tüdruk ka teeb, aga tasuks wõtab ta willad kõige raudadega enesele.

Lehm tuleb wasta, palub ennast lüpssta. Tüdruk lüpsab ka lehma ära, aga tasuks joob ta piima nii palju kui jõuab; mis üle jääb, wiskab kõige lüpsituga kraawi. Kaewule jõudes hobust ta ei joodagi. Riisama farmilt ja sõideldes tirib ta wanaemasele sauna,

fiisub juust pidi lawale ja roogib wiisadega ta sääli läbi. Teeb just nii kuidas wanake palub. Pärast wihtlemist walib ta omale kõige ilusama kastikese ja ruttab siis suurel rõõmul kodu poole.

Kodu saodes katsus ta kõik jugulased ja tuttawad kofku, aga waeselapse pääle ta ei mõelnudgi.

Rasti awades plahwatas sääst tuld ja tõrwa wälja. Sugulased peasesid suure waewaga, aga emal ja tütrele jäid mõlemile tulearmid ja tõrwaplekid eluks ajaks näo pääle järele.

(M. J. Eisen).

23. Sipelgas ja ämblik.

Wanal ajal olid sipelgad karjalastega alati suures tülis. Sipelgad hammustasid karjalapsi alati walusasti ja karjased lõhtusid siis ka selle tasuks nende peesi.

Sääli pidasid sipelgad kord isekeskis nõu mis selle asjas ette wõtta tuleks, et niisugused pahandused karjaste poolt tulewikus enam ei korduks. Nad walisid enesete hulgast kõige suurema ja targema wälja ja saatsid selle siis Sumala juurde karjaste pääle laebama.

Saadid laebas, et karjased igapäew palju leiwarasufesi maha pillawad, aga pesalõhtumisest ei julgenud ta midagi rääkida, kartes, sest et nad alati ise enne karjaste kallale olid läinud.

Sumal ütles:

"See wõib küll tõsi olla, aga kas sul tunnisimehi on? Mine too omale tunnisimees?"

Sipelgas läks tunnisimeest otsima. Minnes mõttes ta iseeneses:

"Kui ma ämblikuga kofku saaksin! Teine wõiks küll seda tunnistada, sest ta temale teewad karjased palju ülekohtu ja kurja."

Ta sai ämblikuga teel kofku ja ütles ruttu:

Tule, wennas, mulle tunnistameheks! Mina lähen karjaste vastu kohtusse."

Ämblik küsis, mis tüli tal siis karjastega ees olawat.

Sipelgas aga ütles ainult:

"Sa pead tulema. Pärast jääb hiljaks!"

Kui nad Jumala ette jõudsid, küsis Jumal ämblikult:

"Karjased pidawat igapäew leiwarasukest maha pillama; kas sa oled seda näinud?"

Ämblik kostis:

"See ei ole mitte karjaste süü. Neil ei ole kujagil kohta, kus rahulikult võiksid süüa, ega lauda, kuhu leiwa pääle paneksid."

Jumal ütles:

"See on õige, mis sina tunnistad! Aga sina, sipelgas, oled laimaja ja walelik, sest et sa ilma põhjusteta oma ligimeest wihtlad."

Ja ta wistas sipelga taewast maha, nii et see pooleks kukkus. Aga ämbliku lastis ta siididõit mööda maa pääle, et ta õigust oli rääkinud.

Sellepärast on ämblikul tänapäewani kõis, millega ta võib ülesse ja alla liikuda. Aga sipelgas on keest peenike ja kalli minekul, nagu ta taewast maha kukkudes on jäänud.

(J. G. Rosenplänter'i j.)

21. Usside kuningas.

Wanasti olnud Balupera ümbrus hullupööra ussa täis. Kõik kohad aina lihisenud neist. Kes paari sammu astunud, see warsti ussiga kokku puutunud. Rahwa arwamise järele walitsenud nende üle kuningas, kelle suur uss, kuldkroon pääs, kes kujagil wanas aherwarres elanud.

Rahwas olnud nendega päris hädas. Kõik on neid maha notitud, aga seda rohkem olla neid veel figinenud.

Üks mees olnud iseäranis väga agar ja vihane neid materdama, terwed hunnikud peksnud ta poole päewaga maha, põletanud neid tules, küll pistnud orgi otsa ja teinud sada imet, aga sellegipärast pole neid ometi vähemaks jäänud.

Kord küündnud seesama põllul rahulikult, kui hakisiti ta juurde, nagu maa alt, kaks meest ilmunud.

„Tule lohtu ette!“ kätatanud nad kündjale.

Mees jahmatanud esitels mõõraid mehi nähes, kes talle päris tündmatud ja seda ta elus näinudgi ei olnud.

„Misjuguise lohtu ette? Ja miks pärast?“ päri-
nud kündja. „Täna pole ju lohtupäewgi? Mis juttu te ajate“

„Ära tüüsi! [Kõik näed pärast!“ pörutanud mehed wastuseks.

„Minul pole oma teada lohtuga midagi tege-
mist!“ seletanud kündja.

Mõõrad saanud ägedaks ja kätatanud õige kujukalt:

„Kui hääga ei tule, wiime sind wägisi!“

Ei aita. Mees peab mõõrastega kaasa minema.

Mehed wiitwad talumehe ühe tuttawa suure ki-
wiwareme juurde, wiistawad sääl mõne kiwi kõrwale,
ja ennäe! korraga trepp näha, kust mehed astmeid
mööda alla astuwad ja kündjat järele käsiwad tulla.
Trepist alt paistab neile suur ruumikas koobas silma.
Nad astuwad sisse oh ja aeg! neis ussa, mis sääl
näha oli! Üks ussi kõrwale, igal ühel pea püsti ja
sisi jeb wihaselt talumehele wastu. Tagapool paistab
nagu suur heinasaad olema, aga lähemale saades näeb
ta, et see ussi-hunnik on.

Mis nüüd! Mehel hakkab süda hirmuga wärisema. Ja nüüd ta näeb, et kõhe tema ees suur uks, pooliti rõngas kiwi rahnu pääl seisab, kellel kuld kroon pääs särab.

Mehele toowad jämeda patu koopa kessele. Ussifuningas annab märku ja ussid tormawad kõik patu kallale. Silmapilt läheb mööda ja mees näeb, et suur pakk nende käes pihuks ja puruks pudeneb.

„Kas ja nüüd näed, mida minu alamaid wõiwad korda saata!“ ütleb usside kuningas kiirgawail silmil mehe otja waadates ja oma kolemat kaheharulist keelt wälja ajades. „Aga anna nüüd wastust, kui palju oled ja minu alamaid tapnud? Ma tahan su tegude üle kohut mõista!“

„No nüüd olen ma kadund!“ mõtleb mees surma hirmul. „Siit ma küll enam eluga ei pease!“ Aga ta lööb südame kõwaks ja püüab ennast walega wabandada:

„Aus kuningas! Olen küll ainult enese kaitseks arufoorral mõnekesi tapnud, aga muidu pole ma neid puutunud!“

„See ei tähenda midagi! Ka mõne ussi tapmine nõuab nuhtlust. Ja et ja nüüd siin kohtu ees oled, siis pead ja nuhtluseks surema. Mu alamaid teewad nüüd sinuga niisama kui selle paluga, nagu ja nägid!“

Surmahirmus langeb mees usside kuninga ette põlwi ja hakkab paluma:

„Kui kuningas, kõrgem kohtumõistja! Heida armu mu pääle! Ei ma enam ialgi su alamaid tapa. Ma tahetsen kõigest südamest oma rumalat tegu ja töotan kõrgele kuningale, et ma oma sõna saan pidama.“

Usside kuningas kuulab ja mees palub ja palub.

Paluwäel oli wist ka ussifuningagi ees mõju, mis ta südant liigutas. Ta ütles juba palju lahkemalt:

„Jätan siis su elusse. Aga hoia, et ja mu alamaid enam ialgi ei tapa!“

„Ei tapa! Ei tapa!“ kogeles mees, tõusis püüsti, jooksis trepile ja katjus, kuidas usside koopast välja sai.

Kiwiwareme juurest eemale jõudes, asus wana julgus mehele jälle rinda tagasi. Ta jääb seisma waatab seljataha ja hüüab uhkelt:

„Olen neid sadasid tapnud ja tapan sadasid veel edaspidi!“

Di sa jeerum, mis nüüd sündis! Kisa hakkas aherrwarrest mehele järele tormama müst-tuhandate taupa. Eht küll mees surma hirmuga eest punus, siiski jõudis usside pilw talle ikka lähemale ja lähemale.

„Kui nad nüüd mu kätte saawad, siis on elupaewad loetud!“ ahastas mees hingetumalt eest põgenehes. „Nad söowad mu hoopis kõige luue ja püls-tega nahka!“

Sa tõepoolest, põgenejal oli surm filma ees, sest ära peasmist enam ei olnud kusagilt näha.

Korraga hüüab keegi hääl eemalt:

„Ristitud maale, küllamees, ristitud maale!“

Sellest märku saades jookseb õnnetu põgeneja lähedal olemasse risti künatud põllu pääle. Ussid tormawad küll laias laares järele, aga jääwad järsku kõik põllu peenrale seisma. Risti künatud wagudel imewõim, nad ei pease sellest enam üle ja põgeneja wõib jälle tervgemalt hingata.

Kas kartsid ussid mehe ahwardust wõi oli neil mu põhjus sundijaks, aga sest ajast saadit kadusid nad Palupera ümbrusest pea hoopis ära. Harwa juhtub neid nüüd veel mõnda nägema. Wõib olla, walis nende suur luningas mõne teise toha riigi asemeks ja walitseb jälle praeguni edasi.

(Rahwa suust)

25. Näff.

Kord istusid lapsed hulgana järwe kaldal ja mängisid iseestis oma mängusid. Wiimaks läksid kaks tütti tülli, ei teadnud isegi mis pääle ja mõned hatasid kurja wanduma.

Korraga hüüdis üks laps :

„Ennäe ! Waadake, üks põhjatu suur pall ujub järwest otse meie poole !“

Kõik pööravad silmad järwe poole ja näewad : tuleb ka tõesti ilmatu pill ja wanderit pall tasakesi ujudes nende poole ja jääb wiimati otsapidi just laste ette wastu kallast seisma.

Üks lastest ütles :

„Istume parem kõik selle palgi pääle ja sõidame temaga kalda äärt pidi ja supleme, kui et siin ilma asjata riidleme !“

Teised ka koge kõik nõus. Ruttu wõeti riidest lahti ja kõik kihinal kihinal palgi pääle.

Keegi wanem ja mõistlikum poisike teelas neid küll seda tegemast, aga lapsed omas hullamise jaginas ei kuulnudgi, mis see kõneles.

Kui wiimati palgi kalda-poolne pool ju lapsi täis oli saanud, hakkas pall iseenesest tasakesi järwe poole libisema. Selles, kes teisi oli keelanud, ei jäänud enam ruumi kuhugile teiste jekka istuda, ehk ta küll ka seda ei mõelnud tehagi, sest filmi järwe poole heites, nägi ta korraga, et palgi teises otsas kaks suurt oksa juurikat nagu hobuse kõrwad edasi-tagasi liikusid ja pall ise siige kiirelt järwe poole wajas.

Et tal enam isteset jäänud ei olnud, ütles ta ruttu :

„Täis kõik Tirsu Tirsu lipud ! Ruhu mina istun ? Niti - Näti - Noli otša pääle wõi ?“

Nii pea tal need sõnad wõeldud said, kadus pall täest ja filmist. Lapsed aga istusid kõik madalas wees

kalda serwas, üks teisest linnu hoides, nagu palgi pääl olles ja lohkusid ära. Nuttu katsusid nad, et weest wälja said ja jooksid tõit hirmuga koju.

Peaaegu oleks olnud, et neid käiki näht ära oleks uputanud, kui mitte õigel ajal see wanem seltsiline näkki nime poleks nimetanud.

(S. Rõrw).

26. Wanaisa jutt „Nätsi.“

Wanaisa jutustas wee-jumalatest ja tõendas, et ta ise lord ühte wee-neidu näinud olemat. Laste tungitwa palwe pääle rääkis ta järgmise loo.

Kui ma weel poisike olin, istusime meie õitse-lapsed ühel Jaanipäewa hommikul päikese tõusu eel Runingwere järwe otšas ringul suure kiwi ümber ja kõnelesime koossest Jaanitule põlemisest, kus palju nalja sai tehtud ja mitmed ilud ära nähtud.

Wiimaks tõusis päike ja tema soojad kiired hataksid wäsiind poisikese une hõlma uinutama. Kõik wajasid aegapidi halli Unewanamehe kaissu. Minul üksi ei tulnud und. Tõusin sellepärast üles ja sammusin kõrgemale järwe kalda otša Jaanipäewa ilu nägema.

Kaks kaste oli maas ja säras hõbehelmina rohuladwus ja põõsaste lehtedes; udupilwed tõusid halli müürina järwelt üles; wastu päewa mäe kallaste kohal seisis udus ilus wikerkaar nagu määratu hiigla rõngas. Teisel pool järwe kaldal kuuse ladwas kullus tägu. Sisast lahkutas küla all toomikus. Kalad löid lupsu järwes; pardid aelgid praatsudes pilliroos ning luhas ja pidasid oma perekondadega Jaanipäewa jahti.

Mina istusin suure kiwi otša ja ilutsesin, ei tea isegi kui kaua, ilusat hommikut. Kõik, mis silmad nägid ja kõrwad kuulsid, oli mulle nii armas, nagu oleks täna esimest korda seda kõik kuulnud ja näinud.

Kui ma tüki aega olin istunud ja ilumõju ju natuke üle hakkas minema, tuli mulle meele, et eila õhtu õnge-nõud laasa olin toonud ja pajupõõsasse peitnud.

Jooksin siis mäest alla õngele.

Wäitese perwetüki ääres järwe jervas oli mul ammu tuttav püüdmisekoht ja sinna heitsin õnge wette. Toimendasin ja oodasin raasitese aega, aga ei näinud maimugi. Ühekorraga aga tuli perwe äär lähinal kalu täis. Kalad wõtsid nii rohkesti õnge, et mul ime oli. Wuidu sai mitmed korrad terve hommitu järwe ääres ära wahtida ilma kahte ehk kolme kalapojakest saamata. Aga täna hommitu, kui ikka wistasin õnge wette: kala otsas! jälle õng wette, jälle kala otjas,

Zuba olin üle wiiekümne kala wälja tõmmanud ja ütlestin siis nagu pool kogemata;

„Kui seda wiisi neid edasi kuiwale lopsin, ei tea, kes neid wiimati kodu jõuab winnata?“

Nõnda kui selle mõtte ära olin mõtelnud: ei enam maimugi tulnud järwest wälja. Ja teisel filmapiiskul polnud ka mitte ühte liigutajat ei filmagagi näha. Ei tea ilma imet, kuhu kohta nad jellesama puhuga kõit nagu ära tõmmati ja wajutati.

Tükitse aega õngitsesin mina weel, aga ei midagi enam. Wiimati tõstan filmad üles, waatan läbi udu kaugemale järwe pääle ja näen: üks imeilus, kollaste juustega naisterahwas istub, ei kuigi kaugel minust, weepinnal udu sees, soeb juuksid, kullane kamm läigib tal wastu päitese paistet käes ja ise ta sumistab laulda. Olin mina ju oma wanemate ja teiste inimeste käest ammu kuulnud, et järwe des ja jõgedes sage-dasti wee-jumalaid ja näki-neiusid nähtud, ilma et nad kellegile kunagi suurt paha oleksid teinud; aga süda lõi mul fiiski kahklema ja ei ma saanud paigastki esimese mõttega ära. Warsti aga kaswas mu julge meel jälle südamesse ja hirmu-juhm läks üle. Olin kuul-

nud juba ammugi, et Runingwere ja Mustajärwes
 jägedastigi näkkisid nähtud, sellepärast tahtsin teda
 nüüd õige tähele panna. Wagusasti jäin ma paigale
 seisma, ilma oimugi liigutamata ja wahtisin teda tüti
 aega. Ilus naisterahwas hõljub aga niisama waiksesti
 oma koha pääl edasi, joeb ikka kuldsel kammiga juukseid,
 paneb wahel pihuga wett pää pääle ja tõwendab kord-
 korralt oma lauluhäält, nõnda et see minul läbi sü-
 dame läib. Mina wahin ja wahin, unustan õnge ja
 kalad ära ning mõtlen :

„Taewa ingel öeldakse küll maapääle inimeselas-
 test kõigist ilusam olevat, aga ilusamat seda ei wõi ka
 ingel enam olla!“

Wiimati hakkas ta õige teraselt minu otse wahti-
 ma, ja juba mõtlesin, et hakkab juttu tegema ehk mi-
 dagi ütleva, kuid ei lausunud musta ega walget ja
 mina ka ei julgenud ega tohtinud suudli lahti teha.
 Sedawiisi silmitsesime mõlemad hulga aega wastastit-
 fu. Wiimati wõtsin mina ometi südame rinda : —
 „et ma õige hüüan teda, ega ta mulle ometi sellepä-
 rast ei tea mis kurja tee.“ Ja hüüdsin :

„Kuule, neiu!“

Ei tema pannud tähelegi.

Däks natuke wahet ja mina hüüdsin jälle pool-
 kõwa häälega ;

Näfineiu !

Nõnda nagu ma selle sõna nimetasin — oli ta
 kadunud nagu tina tuhla. Muud kui wesi wirwendas
 säält kohalt tükitene aega kuhu weenein kadus. Hä-
 kisti aga kohises ka luga, lainetas pilliroog ja puhus
 kõwa tuulehoog ning mul läks tüdiks ajaks kõik filme
 ees kirjuts.

Wiimati ärkasin nagu unest üles, ja südagi wa-
 lutas, nagu ei tea mis käest ära oleks kadunud. Nõn-
 da wist wettewaade oli mul meele ära jeganud, ja ei
 saa ma praegugi aru, kas nägin asja unes wõi ilmsi.

Mõnedki Jaanipäewa hommikulud pääle seda olen ma õngel läinud ja järwe ääres aega wiitnud, aga ei sedasarnast ole enam minu filma juhtunud. —

Kui wanaisa jatu oli lõpetanud, küsis üks lastest.

„Kas nägid, taat, seda just ise, mis meie praegu puhkusid!“ Wanaisa naeris.

„Waat mis tene küsimine! Kas mina just ise nägin? — Kui tie ei usu, mis otse nägija oma suuga kõneldas, siis on jutul ju pool mõnu juurest ära, ja ei mõi ma siis isegi uskuda, et just seda ise nägin. Üks teda aga ikka sedawiisi pidi nägema, kust ta muidu siis kõneldawaks on saanud. Mina aga usun seda, mis meie lell olewat näinud, just sedasama, mis ma praegu kõnelisin nälineinst, kaladest, õngitsemisest, läöst ja sijaklist, just nagu seda tuhandele korralt kõneles meie lell. Kes nüüd minu juttu ei taha uskuda, see ei usu wast lellagi juttu. Aga ega meie lell petnud muinasjutusid kõneldes kunagi, kõneles igakord nagu ikka see, kes ise nägi: — juba see siis ikka tõsi peab olema. — Nüüdse põlwe rahwas ei juba tahagi enam midagi uskuda, mis muinasjuttude all kõneldas ja mõned riidlewad siingi juures suusisse. „Weejumalaid ei olewat olemaski!“ Aga küsi samult inimesilt, waata mis nemad üks seda, teine teist kõnelda teawad, kuidas weejumalad ja nälineind ennoft näha annud ja mõnikord inimestega suust suhu kõnelnud ja korralt häd, korralt paha teinud. Minu wanaisa kõneles weel mitmed korrad tõest ja tõest! Tema läinud ükskord Kuningwere järwe suplema ja tahtnud üle järwe nurga ujuda. Kui ta ju tükk maad järwe pääl olnud, näeb korraga natuke maad enesest eemal ühe ilusa tüduriku lihtudes lainete pinnal istumat. Tema lööb efsiti hirmuma, mõtleb aga kohe warsti:

„Kes nii ilus on, nagu see jääl wee pääl istub ega see kurgalt ole.“

Ujub wanamees serwa tagasi, wõtab küna ja tahab
sinna sõuda, kus nälinein wee pääl istub, Saab aga
sõudja waewalt kümme silda edasi mindud, taob näti-
nein, muudkui part ujub sääl kohal wee pinnaal kus
ilus naisterahwas hulk aega lainetel kiikudes istus.

Ja — waatke lapsed, nii on näkkibega lugu.
Suurde neile ei saa, ilka lastwad nad wiirastuslikul
kombel eest ära.

(J. Rõrw).

Sisekord:

1. Maa-aiused ja Pita Hansu poeg Hans.
2. Põgenew leiwa-päts.
3. Ilus minijas.
4. Nabeli-herra.
5. Kasukat õmblemas.
6. Ema kahe pojaga.
7. Widewil ja tuu.
8. Kas Rõwer kodu?
9. Metsa-isa ja helde puu raiuja.
10. Lombal hobune.
11. Imelik lugu karjapoisiga.
12. Hunt-ema.
13. Liba-hunt.
14. Helde südamega soldat.
15. Surm pudelis.
16. Kolm ksilast korruga.
17. Kaks ja rebane.
18. Loomad pattusid parandamas.
19. Imelik lugu Uue aasta ööl.
20. Wana-herra matus.
21. Vanpäewa õõsine saunaskäik.
22. Põgenew katsekäik.
23. Sipelgas ja ämblik.
24. Ükside tuningas.
25. Näli.
26. Wanaisa jutt „Nälist.“